

[The page contains dense, handwritten text in a cursive script, likely Dutch. The text is arranged in multiple columns and is heavily obscured by a large, irregular, light-colored stain or watermark that covers most of the page area.]

vifus
9
10
Vincentij Liri
nensis Galli, pro Ca
holicæ fidei antiquitate & veri
tate, aduerfus prophanas omni
um hærefeon nouationes, li
ber elegantiffimus, ante
annos mille ab autho
re confcriptus.

Additum eft breue commenta
riolum, per Ioannem Costerium,
in eorum potiffimū gratiam, qui
in diuinis literis minus exer
citati funt.

Reche Coll. P. de Loyola
in athenis
COLONIAE.

Petrus Horst excudebat, Anno
M. D. LIIII.

EX CATA- lago Gennadij.

Vincentius natione Gallus, apud monasterium in Lirine si insula presbiter: vir in scripturis sanctis doctus, & notitia ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus, composuit ad euertenda hæreticorum collegia, nitido & aperto sermone validissimam disputationem, quam absconso nomine suo, attitulauit, Peregrini aduersum hæreticos: cuius operis quasi secundi libri maximam in schedulis partem, à quibusdam furatam perdidit, recapitulato eius paucis sermonibus sensu, primo compendit, & in librum vnum edidit.

Moritur Theodosio & Valentiniano regnantibus.

Vincentij Lirinensis natione Galli,
pro catholica fidei antiquitate & vniuersitate, aduersus prophanas omnium hæreseon nouationes.

Incense scriptura & momento, Interroga patres tuos & dicet tibi: Seniores tuos, & adnuntiabunt tibi, Et iterum: Verbis sapientium adcommoda aurem tuam, Et item: Fili mi, hos sermones ne obliuiscaris, mea autem verba custodiat cor tuum, Videtur mihi minimo omnium seruorum dei peregrino, quod res non minime

Pro. 3.
A 2 vtili-

VINCENTII

utilitatis domino adiuuante futu-
ra sit, si ea quæ fideliter à sanctis
Patribus accepi, literis compræ-
hendam, infirmitati certè proprie
pernecessaria: quippe cum adsit in
promptu, vnde imbecillitas me-
morie meæ assidua lectione repa-
retur. Ad quod me negotium non
solū fructus operis, sed etiam con-
sideratio temporis, & oportuni-
tas loci adhortatur. Tempus, pro-
pterea, quod cum humana omnia
ab eo rapiantur, & nos ex eo ali-
quid in inuicem rapere debemus,
quod in vitam proficiat æternam:
præsertim cum & adpropinquan-
tis diuini iudicii terribilis quædā
expectatio augeri efflagitet stu-
dia religionis, & nouorum hære-
ticorum fraudulentia multum cu-
ræ & attentionis indigeat, locus
autem, quod vrbium frequentias
turbasq; vitantes, remotioris vil-
lulæ & in ea secretum monasterij
incolamus habitaculum, vbi absq;
magna

Vincē-
tius
Mona-
chus
fuit,

ADVERSVS HAERES.

magna distractione fieri possit il-
lud, quod canitur in Psalmo: Vaca-
te, & videte, quoniam ego sum De-
us. Sed & proposti nostri ratio in
id conuenit: quippe qui cum ali-
quandiu varijs ac tristibus secula-
ris militiæ turbinib. volueremur, Vincē-
tandem nos in portum religionis tigi pri-
cunctis semper fidissimum, Chri-
mū mi-
sto adspirante condidimus: vt ibi les.
depositis vanitatis ac superbiæ fla-
tibus, Christianæ humilitatis sa-
crificio placātes Deum, non solū
præsentis vitæ naufragia, sed etiā
futuri seculi incendia vitare posse-
mus. Sed iam in nomine Domini,
quod instat, adgrediar: vt scilicet
à maiorib. tradita & apud nos de-
posita scribam, relatoris fide po-
tius quàm autoris præsumptione:
hac tamen scribendi lege seruata,
vt nequaquam omnia, sed tantū
necessaria quæq; perstringam: ne-
que id ornato & exacto, sed facili
communis sermone: vt plæraque
A 3 signifi-

Cómo
nitori
um.

VINCENTII

significata potius, quam explicata
videantur. Scribant h̄ laute & ac-
curate, qui ad hoc munus vel inge-
nii fiducia vel officii ratione ducū-
tur: me vero subleuande recorda-
tionis vel potius obliuionis meae
gratiā, commonitorium mihi met
parasse suffecerit: quod tamen pau-
latim recolendo quę didici, emen-
dare & implere quotidie domino
præstante conabor. Atqui hoc ip-
sum iccirco præmonui, vt si fortē
elapsum nobis in manus sancto-
rum deuenerit, nihil in eo temere
reprehendant, quod adhuc videāt
promissa emendatione limandum.
Sæpe igitur magno studio & sum-
ma attentione perquirens a quā
plurimis sanctitate & doctrina præ-
stantibus viris, quo nā modo pos-
sim certa quadam & quasi genera-
li ac regulari via, catholicæ fidei
veritatē ab hereticę prauitatis fal-
sitate discernere, huiusmodi sem-
per respōsum ab omnibus ferē re-
tuli.

4 For-
te, cen-
sorium

AD VERSVS HAERES.
tuli. Quod siue ego, siue quis alius
vellet exurgentium hæreticorum
fraudes depræhendere, laqueosq;
vitare, & in fide sana sanus atq; in-
teger permanere, duplici mō mu-
nire fidem suam domino adiuuari
te deberet. Primo scilicet, diuinæ
legis autoritate: tū deinde Eccle-
siæ catholicæ traditione. Hic forsi-
tan requirat aliquis: cum sit perfe-
ctus scripturarum canon, sibiq; ad
omnia satis superq; sufficiat, quid
opus est, vt ei ecclesiasticæ intelli-
gentiæ iungatur autoritas? Quia
videlicet scripturam sacram pro
ipsa sua altitudine nō vno eodēq;
sensu vniuersi accipiunt, sed eius-
dem eloqui: aliter atq; aliter, alius
atque alius interpretatur: vt penē
quot homines sunt, tot illinc sen-
tentię erui posse videantur. Aliter
namque illam Nouatianus, aliter
Photinus, aliter Sabellius, aliter
Donatus exponit, aliter Arius,
Eunomius, Macedonius, aliter
A 4 Apol-

Ratio
vitan-
di hæ-
retico-
rum fu-
cos.

VINCENTII

Apollinaris, Priscillianus, aliter Iouinianus, Pelagius, Celestius, aliter postremo Nestorius, Atque idcirco multum necesse est propter tantos tam varij erroris anfractus, vt Propheticae & Apostolicae interpretationis linea secundum ecclesiastici & catholici sensus normam dirigatur. In ipsa item catholica ecclesia magnoperè curandum est, vt id teneamus, quod vbiq; quod semper, quod ab omnibus creditum est: hoc est etenim verè propriè catholicū (quod ipsa vis nominis ratioq; declarat) quæ omnia verè vniuersaliter comprehendit. Sed hoc ita demū fit: si sequamur Vniuersitatem, antiquitatem, consensionem. Sequemur autem Vniuersitatem hoc modo, si hanc vnam fidem veram esse fateamur, quā tota per orbem terrarum confitetur Ecclesia: Antiquitatem verò ita, si ab his nullatenus sensibus recedamus, quos sanctos Maiores ac Patres

Catholica fides constat, vniuersitate, antiquitate, cōsensione

AD VERSVS HAERES.

tres nostros celebrasse manifestū est: Consensionem quoque; item si in ipsa veritate, omnium vel certè penè omnium Sacerdotum pariter & Magistrorum definitiones sententiæq; sectemur. Quid igitur faciet Christianus catholicus, si se aliqua Ecclesiae particula ab vniuersalis fidei communione præciderit? Quid itaq; nisi vt pestifero corruptoq; membro, sanitatē vniuersi corporis anteponat? Quid si nouella aliqua contagio non iam portiunculam tantum, sed totam pariter Ecclesiam cōmaculare conetur? Tunc item prouidebit, vt Antiquitati inhæreat, quæ prorsus iam non potest ab vlla nouitatis fraude seduci. Quid si in ipsa veritate, duorum aut trium hominum, vel certè ciuitatis vnius, aut etiam provinciae alicuius error deprehendatur? Tunc omnino curabit, vt paucorū temeritati vel inscitie, si qua sunt vniuersaliter an-

Obiectiōes variæ.

† vtique

A 5 tiqui-

VINCENTII

tiquitus vniuersalis Ecclesiæ decreta præponat. Quid si tale aliquid emergat, vbi nihil huiusmodi reperiatur. Tunc operam dabit vt conlatas inter se Maiorum consulat interrogetq; sententias: eorum duntaxat, qui diuersis licet temporibus & locis, in vnus tamen Ecclesiæ catholicæ communione, & fide permanentes, magistri probabiles extiterunt: & quicquid non vnus aut duo tantum, sed omnes pariter vno eodemq; consensu, apertè, frequenter, perseneranter, tenuisse, scripisse, docuisse cognouerit, id sibi quoq; intelligat absque vlla dubitatione credendum. Sed vt planiora fiant quæ dicimus, exëplis singulatim illustranda sunt, & paulo vberius exaggeranda: ne immodicè breuitatis studio, rerum pondera orationis celeritate rapiantur. Tempore DONATII, à quo Donatistæ, cum sese multa pars Africæ in erroris sui furias

Donatista.

ADVERSVS HAERES.

furias præcipitaret, cumq; immemor nominis, religionis, professionis, vnus hominis sacrilegam temeritatem Ecclesiæ Christi præponeret, tunc quicumque per Aphricam constituti, prophano schismate detestato, vniuersis mundi Ecclesijs adsociati sunt, soli ex illis omnibus intra sacraria catholicæ fidei salui esse potuerunt: egregiam profecto relinquentes posteris formam, quemadmodum scilicet & deinceps bono more, vnus, aut certè paucorum vesaniam, vniuersorum sanitas anteferebatur: Item, quando ARRIANORVM ve Arrianum, nō iam portiunculā quandam, sed penè orbem totum contaminauerat, adeo vt prope cunctis Latini sermonis episcopis, partim vi, partim fraude deceptis, caligo quædā mētibus offunderetur, quid nā potissimū in tanta rerum cōfusione sequendū foret, tūc quisq; Verus Christi amator & cultor
A 6 extitit.

Arri-
na per
fidia q̄
tū ma-
lorum
inuxe-
rit.

VINCENTII

exitit, antiquam fidem nouellæ
perfidia præferendo, nulla conta-
gii ipsius peste maculatus est. Cu-
ius quidem temporis periculo sa-
tis superq; monstratum est, quan-
tum inuehatur calamitatis nouel-
li dogmatis inductiōe. Tunc siqui-
dem non solum parua res, sed etiā
maximæ labefactatæ sunt. Nec e-
nim tantum adfinitates, cognatio-
nes, amicitie, domus, verum etiam
Urbes, Populi, Prouinciæ, Natiōes,
vniuersum postremo Romanum
imperium funditus concussum, &
emotum est. Namq; cum prophe-
na ipsa Arrianorū nouitas, velut
quædam Bellona aut Furia, capto
prius omnium Imperatore, cuncta
deinde palatii culmina legibus no-
uis subiugasset, nequaquam dein-
ceps destitit vniuersa miscere atq;
vexare, priuata ac publica, sacra,
prophanaq; omnia, nullum boni
& veri gerere discrimē, sed quos-
cunq; collibuisse, tanquam de lo-
co su-

ADVERSVS HAERES.

co superiore percutere. Tunc te-
meratæ coniuges, depopulatæ vi-
duæ, prophanatæ virgines, mona-
stera demolita, disturbati clerici,
verberati Leuitæ, acti in exilium
Sacerdotes, oppleta Sanctis erga-
stula, carceres, metalla: quorū pars
maxima interdictis vrbibus pro-
trusi atq; extorres, inter deserta,
speluncas, feras, saxa, nuditate, fa-
me, siti affecti & contriti, & tabefa-
cti sunt. Atqui hæc omnia nūquid
vllam aliam ob causam, nisi vtq;
dum pro cælesti dogmate huma-
næ superstitiones introducuntur,
dum bene fundata Antiquitas sce-
lesti nouitate subruitur, dum su-
periorum instituta violantur, dum
rescinduntur scita Patrum, dum
conuelluntur definita maiorum,
dum sese intra sacratæ atq; incor-
rupte Vetustatis castissimos limi-
tes prophanae ac nouellæ curiosi-
tatis libido non continet? Sed for-
sit an odio nouitatis, & amore ve-
tustatis

✠ Exi-
stimat
ambro-
sius.

VINCENTII

tustatis hæc fingimus. Quisquis hoc testimat, beato saltem credat Ambrosio, qui in secundo ad imperatorem Gratianum libro, acerbitatem temporis ipse deplorans, ait, Sed iam satis, inquit, omnipotens Deus nostro exitio, nostrorum sanguine, Confessorum necesse, exilia Sacerdotum, & nefas tantæ impietatis eluimus. Satis claruit, eos qui violauerunt fidem tutos esse non posse. Item in tertio eiusdem operis libro: Seruemus igitur, inquit, præcepta Maiorum, ne hæreditaria signacula ausi rudis temeritate violemus. Librum signatum illum Propheticum, non seniores, non potestates, non angeli, non archangeli aperire ausi sunt, soli Christo explanandi eius prærogatiua seruata est. Librum sacerdotale quis nostrum resignare audeat, signatum à Confessoribus, & multorum iam martyrio consecratum? Quem qui resignare coacti sunt,

ADVERSUS HAERES.

sunt, postea tamen damnata fraude signarunt: qui violare non ausi sunt, Confessores & Martyres extiterunt. Quomodo fidem eorum possumus denegare, quorum victoriam prædicamus? Prædicamus, inquam, o venerande Ambrosi, prædicamus plane, laudantesque miramur. Nam quis ille tam demens est, qui eos, & si adsequi non eualet, non exoptet sequi, quos à defensione fidei Maiorum, nulla vis depulit? non minæ, non blandimenta, non vita, non mors, non palatium, non satellites, non Imperator, non imperium, non homines, non dæmones. Quos, inquam, pro religioso Vetustatis tenacitate tanto munere dominus dignos iudicauit, ut per eos prostatas repararet Ecclesias, extinctos spirituales populos viuificaret, deiectas Sacerdotum coronas reponeret, nefarias illas nouellæ impietatis nō literas, sed liturgas, in ipso coelitus Episco-

VINCENTII

Episcopis fidelium lachrymarum fonte deleret: vniuersum postremo iam penè mundum, seu a repentinè hæreseos tempestate perculsum, ad antiquam fidem, à nouella perfidia: ad antiquam sanitatem, à nouitatis vesania: ad antiquam lucem, à nouitatis cæcitate reuocaret. Sed in hac diuina quadam confessionum virtute, illud est etiam nobis vel maxime cõsiderandum, quòd tunc apud ipsam Ecclesiæ veritatem, non partis alicuius, sed vniuersitatis ab ijs est suscepta defensio. Neq; enim phas erat, vt tanti ac tales viri vnius, aut duorum hominum errabundas, sibiq; ipsis contrarias suspitiões tam magno molimine adfererēt, aut verò pro alicuius prouinciolæ temeraria quadam conspiratione certarent: sed omnium sanctæ Ecclesiæ Sacerdotum, apostolicæ & catholicæ veritatis decreta & definita sectantes, maluerunt semetipsos, quàm

vetu

ADVERSVS HAERES.

Vetustæ vniuersitatis fidem prode re. Vnde & ad tantam gloriam peruenire meruerunt, vt non solum Cõfessores, verum etiam Cõfessorum principes iure meritoq; habentur. Magnum hoc igitur eorundem beatorum exemplū, planèq; diuinum, & veris quibusq; catholicis in desessa meditatione recolendum: qui in modum septemplacis candelabri, septena sancti spiritus luce radiantes, clarissimam posteris formulam premonstrarunt, quo nam modo deinceps per singula quęq; errorum vaniloquia, sacratæ verustatis autoritate prophana nouitatis conteratur audacia. Neq; hoc sanè nouum: siquidē mos iste semper in ecclesia viguit: vt quo quisq; floreret religiosior eo promptius nouellis adinuentibus contraireret. Exemplis talibus plena sunt omnia. Sed ne longum fiat, vnum aliquod, & hoc apostolica potissimum sede sumemus:

+ For-
te.
Foret,

mus:

VINCENTII

**Agrip-
pinus
cartha-
ginēsis
episco-
pus, ite-
randi
baptis-
matis
autor.**

**Stepha-
nus pa-
pa.**

mus: vt omnes luce clarius vide-
ant, beatorum Apostolorum bea-
ta successio quanta vi semper, quā-
to studio, quanta contentio de-
fenderit susceptæ semel religio-
nis integritatem. Quondam igitur
venerabilis memoriæ Agrip-
pinus Carthaginensis Episcopus,
primus omnium mortalium con-
tra diuinum canonem, contra vni-
uersalis Ecclesiæ regulam, contra
sensum omnium consacerdotum,
contra morem ac instituta
Maiorum, rebaptizandum esse
censebat. Quæ præsumptio tātum
mali inuexit, vt non solum hæ-
reticis omnibus formam sacrile-
gij, sed etiam quibusdam catholi-
cis occasionem præberit erroris.
Cum ergo vndique adnouitatem
rei cuncti reclamarent, atque om-
nes quaquaversum sacerdotes pro
suo quisque studio reniterentur,
tunc beatę memorię Papa Stepha-
nus, Apostolicę sedis Antistes, cū
ceteris

ADVERSVS HAERES.

cæteris quidem Collegis suis, sed
tamen præ cæteris restitit: dignū,
vt opinor, existimans, si reliquos
omnes tantū fidei deuotione vin-
ceret, quantum loci autoritate su-
perabat. Denique in Epistola quæ
tunc ad Aphricam missa est, idem
his verbis sanxit, nihil nouan-
dum, nisi quod traditum est. Intel-
ligebat etenim vir sanctus & pru-
dens, nihil aliud rationem pietatis
admittere, nisi vt omnia, quæ
fide à Patribus suscepta forent, ea-
dem fide filijs consignarentur: nos
que religionem non quæ velle-
mus ducere, sed potius quæ illa du-
ceret sequi oportere: idque esse
proprium Christianæ modestiæ
& grauitatis, non sua posteris tra-
dere, sed à Maioribus accepta
seruare. Quis ergo tunc vniuersi
negotij exitus: quis vtique, nisi
vilitatus & solitus? Retenta est
scilicet Antiquitas, explorata No-
uitas. Sed forte tunc ipsi nouitiæ
adiu-

VINCENTII

adiunctioni patrocinia defuerūt. Imo verò tāta vis ingenij adfuit, tanta eloquentiæ flumina, tantus adfertorum numerus, tanta veri similitudo, tanta diuinæ legis oracula, sed planè nouo ac malo more intellecta, vt mihi ois illa conspiratio nullo modo destrui potuisse videatur, nisi solā tanti moliminis causam ipsa illa suscepta, ipsa defensa, ipsa laudata nouitatis professio defituisset. Postremo ipsius Aphricani Concilij siue decreti quæ vires? donante Deo, nullæ: sed vniuersa tanquam somnia, tanquam fabulæ, tanquam superflua, abolita, antiquata, calcata sunt. Et o rerum mira conuersio. Autores eiusdem opinionis, catholici: consecratores verò, hæretici iudicantur. Absoluuntur magistri, condemnantur discipuli: conscriptores librorum filij regni erunt, assertores verò gehēna suscipiet. Nam quis ille tam demens est, qui illud

ADVERSVS HAERES.

illud sanctorum omnium & Episcoporum, & Martyrū lumen, beatissimum Cyprianum, cum ceteris collegis suis in æternum dubitet regnaturum esse cū Christo? Aut quis cōtra tam sacrilegus, qui Donatistas & cæteras pestes, quæ illius autoritate Concilij rebaptizare se iactitant, in sempiternum neget arsfuros esse cū diabolo? Quod quidem mihi diuinitus videtur promulgatum esse iudicium, propter eorum maxime fraudulentiam, qui cū sub alieno nomine hæresin concinnare machinentur, captaut plerumq; veteris cuiuspiam viri scripta paulo inuolutius edita, quæ pro ipsa sui obscuritate dogmati suo quasi cōgruant: vt illud nescio quid quodcumq; proferunt, neq; primi, neq; soli sentire videatur. Quorum ego nequitiam duplici odio dignā iudico: vel eo quod hæreseos venenum propinare alijs non pertimescunt, vel eo etiam, quod

Cyprianus.

Hæreticorum
vafri-
cies.

VINCENTII

quod sancti cuiusque viri memori
am tanquam sopitos iam cineres
prophana manu ventilant, & quæ
silentio sepeliri oportebat, rediui
ua opinione diffamant: sequentes
omnino vestigia auctoris sui Chæ,
qui nuditatem venerandi Noë, nõ
modo operire neglexit, verũ quo-
que irridendam cæteris enuntia-
uit. Vnde tantam læsę pietatis me-
ruit offensam, vt etiam posteri ip-
sius, peccati sui maledictis obli-
gantur: beatis illis fratribus,
longęque dissimilibus, qui nudi-
tatem ipsam reuerendi patris, ne-
que suis temerare oculis, neque a-
lienis patere voluerunt, sed auer-
si, vt scribitur, texerũt eum: quod
est, erratum sancti viri nec adpro-
basse, nec prodidisse, atque idcirco
beata in posteros benedictiõẽ do-
nati sunt. Sed ad propositum re-
deamus. Magno igitur metu no-
bis immutatę fidei, ac temeratę
religionis piaculũ pertimescendũ
est

Fili
Cham
q
sint
hodie.

Gen. 9

ADVERSUS HAERES.

est, à quo nos non solũ constitutio-
nis ecclesiasticę disciplina, sed eti-
am censura apostolicę deterret au-
toritatis. Scitum etenim cunctis
est, quàm grauius, quàm seuerę,
quàm vehementer inuehatur in
quosdam beatus Apostolus Pau-
lus, qui mira leuitate nimium ci-
tò translati fuerant ab eo, qui eos
vocauerat in gratiam Christi, in
aliud Euangelium, quod non est
aliud: qui coaceruarant sibi magi-
stros ad sua desideria, à veritate
quidem auditum auerentes, con-
uerſi vero ad fabulas: habentes da-
mnationem, quod primam fidem
irritam fecissent. Quos deceperat
h de quibus ad Romanos fratres
scribit idem Apostolus: Rogo au-
tem vos fratres, vt obseruetis eos, Ro. 16
qui dissensiones & offendicula pre-
ter doctrinam quam ipsi didici-
stis, faciunt, & declinate ab illis:
huiusmodi enim CHRISTO
domino non seruiũt, sed suo yẽtri:
&

Gala. 1

1. Ti. 4

1. Ti. 5

VINCENTII

- 2. Ti. 3.** & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Qui intrant per domos & capitiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur varijs desiderijs: semper discentes, & ad scientiam veritatis nunquam peruenientes. Vaniloqui & seductores, qui vniuersas domos subuertunt, docentes quæ non oportet, turpis
- Tit. 1.** lucri gratia. Homines corrupti mente, reprobi circa fidem: superbi, & nihil scientes, sed languentes circa quæstiones & pugnas verborum.
- 1. Ti. 3.** qui veritate priuati sunt, existimantes quæstam esse pietatem: simul
- 1. Ti. 6.** autem & otiosi, discunt circumire domos: non solum autem otiosi, sed & verbosi & curiosi, loquentes quæ non oportet. Qui bonam conscientiam repellentes, circa fidem naufragauerunt. Quorum propheta vaniloquia multum proficiunt ad impietatem & sermo eorum vt cæcer serpit, Bene autem, quod de

ADVERSVS HAERES.

His item scribitur. Sed ultra non proficiunt: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit. Cum ergo tales quidam circumeunt provincias & ciuitates, atque errores venalicios circumserrando etiam ad Galatas deuoluissent: cumque his auditis Galatæ nausea quadam veritatis adfecti, apostolicæ catholicæque doctrinæ manna reuoluentes hæreticæ novitatis sordibus olestarentur, ita forte sese apostolicæ potestatis exercuit autoritas, vt summa cum seueritate decerneret, Sed licet aut nos, inquit: aut angelus de cælo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus: anathema sit. Quid est quod ait, Sed licet nos? Cur non potius, sed licet ego? Hoc est, etiam si Petrus, etiam si Andreas, etiam si Ioannes, etiam si postremo omnis Apostolorum chorus euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus, anathema sit. Tre-

2. Ti. 3. Venali-
cij er-
rores.

Fortē
exeru-
it.

Gal. 1.

B **inenda**

VINCENTIL

menda districtio: propter adseren-
dam primæ fidei tenacitatem, nec
sibi, nec ceteris Coapostolis peper-
cisse. Parum est, Etiam si angelus,
inquit, de cælo euangelizet vobis
præterquam quod euangelizau-
imus: anathema sit. Non suffecerat
ad custodiam traditæ semel fidei,
humanæ conditionis commemo-
rasse naturam, nisi angelicam quo-
que excellentiam comprehendisse
set: Licet nos, inquit, aut angelus
de cælo. Non quia sancti cælestes
que angeli peccare iā possint, sed
hoc est quod dicit: Si etiam, inquit,
fiat quod non potest fieri, quisquis
ille traditam semel fidem mutare
tentauerit: anathema sit. Sed hæc
forsitan perfunctorie prælocutus
est, & humano potius effudit impe-
tu quàm diuina ratione decreuit. Ab-
sit. Sequitur enim, & hoc ipsum in-
genti molimine iteratè insinua-
tionis inculcat. Sicut prædiximus,
inquit, & nunc iterum dico: Si

quis

ADVERSVS HAERES.

quis vobis euangelizauerit præ-
terquam quod accepistis: anathe-
ma sit. Non dixit: Si quis vobis ad-
nunciauerit præterquam quod ac-
cepistis, benedictus sit, laudetur,
recipiatur: sed anathema sit, in-
quit, id est, separatus, segregatus,
exclusus, ne vnius ovīs dirum con-
tagium, innoxium gregem Chri-
sti venenata permixtione conta-
minet. Sed forsitan Galatis ista tã-
tum præcepta sunt. Ergo & ista so-
lis Galatis imperata sunt, quæ in
eiusdem Epistolæ sequentibus cõ-
memorantur, qualia sunt hæc: Si
vivimus spiritu, spiritus & ambule-
mus: Non efficiamur inanis gloriæ
cupidi, inuicem prouocantes, inui-
cem inuidentes. Et reliqua. Quod
si absurdum est & omnibus ex
æquo imperata sunt, restat vt si-
cut hæc morum mandata, ita e-
tiam illa, quæ de fide cauta sunt,
omnes pari modo comprehend-
ant. ET, sicuti nemini licet

An-
them:
aliqui
fieri,
quid.

Gala.

B 2 inui-

VINCENTII

inuiçē prouocare, aut inuidere in-
uicem, ita nemini liceat, præter id
quod Ecclesia catholica vsquequa-
quē euangēlizat, accipere. Aut for-
sitā tunc iubebatur, si quis adnū-
ciaſſet præterquā quod adnū-
ciatum fuerat, anathemari: nunc
verō iam non iubetur. Ergo & il-
lud quod item ibi ait: Dico autem
ſpiritu ambulate, & deſideriū car-
nis nō perficietis, tunc tantum iu-
batur, modo verō iam non iube-
tur. Quod ſi impium pariter & per-
nitioſum eſt ita credere, neceſſa-
riō ſequitur, vt ſicut hæc cunctis
ætatibus obſeruanda ſunt, ita illa
quorū q̄ de nō mutāda fide ſancita
ſunt, cunctis ætatib. imperata ſint.
Adnūtiare ergo aliqd Chriſtianis
catholicis, præter id q̄ acceperunt,
nūq̄ licuit, nūq̄ licet, nūq̄ licebit
& anathemare eos qui adnūtiēt
aliqd, præterq̄ q̄ ſemel acceptū eſt,
nūq̄ nō oportuit, nūq̄ non oportet,
nūq̄ nō oportebit. Quæcūq̄
ita

ADVERSVS HAERES.

ita ſint, eſt ne aliquis vel tantæ au-
daciæ, qui præter id quod apud ec-
cleſiam adnūciatum eſt, adnū-
ciet: vel tantæ leuitatis, qui præter
id quod ab Eccleſia accepit, accipi-
at: Clamet, & repetendo clamet,
& omnibus, & ſemper, & vbique per
litteras ſuas clamet ille, ille Vas ele-
ctionis, ille magiſter gentium, ille
Apoſtolorum tuba, ille terrarum
preco, ille cælorum conſcius, vt ſi
quis nouum dogma adnūtiauerit,
anathemetur. Et contrā reclamāt
ranæ quædā, & cyniphes, & muſcæ
morituræ, quales ſunt Pelagiani,
& hoc catholicis: Nobis, inquiūt,
autoribus, nobis principibus, no-
bis expoſitoribus damnate quæ te-
nebatis, tenere quæ damnabātis, re-
ſcite antiquam fidem, paterna in-
ſtituta, Maiorum depoſita, & reci-
pite, quānam illa tandem: Horreo
dicere, ſunt enim tam ſuperba, vt
mihi non modo adfirmari, ſed ne
reſelli quidem ſine aliquo piaculo
B 3 poſſe

VINCENTII.

ur in posse videantur. Sed dicet aliquis,
rdū. Cur ergo persepe diuinitus sinun-
agni tur excellentes quādam personæ
iri si in Ecclesia constitut, res nouas ca-
itur tholicis adnuntiare: Recta inter-
rum rogatio, & digna quæ diligentius
ua- atq; vberius pertractetur: cui ta-
m in men non ingenio proprio, sed di-
cle- uinæ legis autoritate, ecclesiastici
i fie- magistri documento satis facien-
auto dum est. Audiamus ergo sanctum
s. Mosem, & ipse nos doceat, cur do-
cti viri, & quæ propter scientiæ gra-
tiam ab Apostolo etiam Prophetæ
nuncupantur, proferre interdum
permittantur noua dogmata, quæ
vetus testamentum allegorice ser-
mone Deos alienos appellare con-
fueuit, eo quod scilicet ita ab hære-
ticis ipsorum opiniones, sicut à Gen-
tilibus dii sui obseruentur. Scribit
ergo in Deuteronomio beatus
Moses. Si surrexerit, inquit, in me-
dio tui Propheta, aut qui somniū
se vidisse dicat: Id est, Magister in
Ecclē,

h ali
ii, no
a do-
mata
en. 13

ADVERSVS HAERES.

Ecclesia constitutus, quem disci-
puli vel auditores sui ex aliqua re-
uelatione docere arbitrentur.
Quid deinde? Et prædixerit, in-
quit, signum atque portentum, &
euenit qd' locutus est. Magnus
profecto nescio quis significatur
Magister, & tantæ scientiæ, qui se-
ctatoribus proprijs nō solum quæ
humana sunt nosse, verum etiam
quæ supra hominem sunt, prenoscere
posse videatur, quales ferè disci-
puli sui iactitant fuisse Valentinū,
Donatum, Photinum, Apollina-
rem, ceterosque eiusmodi. Quid
postea? Et dixerit, inquit, tibi,
eamus & sequamur Deos alienos,
quos ignoras, & seruimus eis.
Qui sunt dii alieni, nisi errores
extranei, quos ignorabas, id est,
nouī, & inauditi? Et seruamus
eis, id est, credamus eis, sequa-
mur eos. Quid ad extremum?
Non audies, inquit, verba PRO-
PHETAE illius, aut somniatoris
B 4 Et

Hæreses qua
re De
us ori
ri pati
atur.

Tenta
tio ma
xima.

VINCENTII

Et quare, oro te, à Deo non prohibe
tur doceri, quod à Deo prohibe
tur audiri? Quia, inquit, tētat vos
dominus Deus vester, vt palā fiat,
vtrum diligatis eum an non, in to
to corde, & in tota anima vestra.
Luce clarius aperta causa est, cum
interdū diuina prouidentia quorū
dam ecclesiarum Magistros, noua
quædam dogmata prædicare pati
tur: vt tēset vos, inquit, dominus
Deus vester. Et profecto magna tē
tatio est, cum ille quem tu Prophe
tam, quem Prophetarum discipu
lum, quem doctorem & adsertorē
veritatis putes, quem summa ve
neratiōe & amore complexus sis,
is subito latenter noxios subindu
cat errores, quos nec citō depræhi
dere valeas, dum antiqui magiste
rii duceris præiudicio: nec facile
damnare fas ducit, dum Magister
veteris impeditis affectu. Hic for
tan efflagitet aliquis vt ea quæ san
cti Moysi verbis adserta sunt, ec
clesiasticis aliquibus demonstrē
tur exemplis. Aequa expostulatio,
nec diu differenda. Nam vt à pro
ximis & manifestis incipiam, qua
lem fuisse nuper tentationem pu
tamus, cum infelix ille Nestorius Nes
to
ris,

ADVERSUS HAERES.

subito ex oue cōuersus in lupum, gregem Christi lacerare cōpisset: cum eum hi ipsi qui rodebantur ex magna adhuc parte ouē crederent ideoq; morsibus eius magis pate
rent. Nam quis eum facile errare
arbitraretur, quem tanto imperi
iudicio electum, tanto Sacerdotū
studio profecutum vi deret: qui cū
magno sanctorum amore, summo
populi fauore celebraretur quoti
die, palā diuina tractabat eloquia,
& noxios quoq; Iudæorum & Gen
tilium confutabat errores. Quo
tandem isto modo non cuius fidē
faceret, se recta docere, recta præ
dicare recta sentire? Qui vt vni he
resi suæ aditum patefaceret, can
ctarum hæreseon blasphemias in
B 5 secta

Nestorius
qualis.

Photinus.
Pannonius.

VINCENTII.

sectabatur. Sed hoc erat illud quod
Moses ait: Tentat vos Dominus
Deus vester, si diligatis eum, ar
non. Et ut Nestorium prætere
mus, in quo plus semper admira
tionis quam utilitatis, plus fama
quam experientiae fuit: quem opi
nione vulgi aliquandiu magnum
humana magis fecerat gratia
quam diuina: eos potius comemo
remus, qui multis profectibus mul
taque industria præditi, non parua
tentationi catholicis hominibus
extiterunt, velut apud Pannonia
maiorum memoria Photinus Ec
clesiam Sirmitanam tentasse me
moratur, Vbi cum magno omni
um favore in Sacerdotium fuisset
ascitus, & aliquandiu tanquam ca
tholicus administraret, subito si
cut malus ille Propheta, aut som
niator, quem Moses significat, cre
ditam sibi plebem Dei persuadere
cepit, ut sequeretur deos alienos,
ad est, errores extraneos, quos an
tea

ADVERSUS HAERES.

teā nesciebat. Sed hoc visitatum: il- Photi
lud verò perniciosum, quod ad rā- ni do
tum nefas non mediocribus admi tes.
niculis utebatur, nam erat & inge
nij viribus valens, & doctrinae o
pibus excellens, & eloquio præpo
tens: quippe, qui utroque sermone
copiose & graviter disputaret &
scriberet: quod monumētis libro
rum suorum manifestatur, quos i
dem partim Græco, partim Lati
no sermone composuit. Sed bene,
quod commissæ ipsi oves Christi,
multum pro catholica fide vigilā
tes & cautæ, citò ad præmonentis
Mosi eloquia respexerunt: & Pro
phetae atque pastoris sui, licet ad
mirarentur eloquentiam, tenta
tionem tamen non ignorarunt.
Nam quem antea quasi arietē gre
gis sequebantur, eundem deinceps
veluti lupū fugere ceperunt. Neque
solū Photini, sed etiam Apollina
ris exēplo istius ecclesiasticæ tenta
tiōis periculū discimus & simul ad

Apollina
ris

+ For-
te, est

Apolli-
naris
prestā-
tia.

VINCENTII

observandę diligentius fidei custo-
diam commonemur. Etenim ipse
auditoribus suis magnos tactus,
& magnas generavit angustias:
quippe cum eos hinc Ecclesię tra-
heret autoritas, hinc Magistri re-
traheret consuetudo: sic inter v-
traq; nutabundi & fluctuantes, quid
potius sibi feligendum foret, non
expediunt. Sed forsitan eiusmodi
ille vir erat, qui dignus esset facile
contemni. Imo vero tantus ac ta-
lis, cui nimirum cito in plurimis cre-
deretur. Nam quid illo præstanti-
us, acumine, exercitatione, do-
ctrina? quam multas ille hæreses
multis voluminibus oppresserit,
quot inimicos fidei confutauerit
errores, iudicio est opus illud, tri-
ginta non minus librorum nobi-
lissimum ac maximum, quo insa-
nas Porphirij calumnias magna
probationum mole confudit. Lon-
gum est vniuersa ipsius opera cō-
memorare, quibus profecto sum-
mis

ADVERSUS HAERES.

mis ædicatoribus Ecclesię par es-
se potuisset: nisi prophana illa hæ-
retica curiositatis libidine, nouū
nescio quid inuenisset, quo & cun-
ctos labores suos velut cuiusdam
leprę admixtione fœdaret, & do-
ctrina eius non tam ædificatio, q̃
tentatio potius ecclesiastica dice-
retur. Hic à me forsitan deposca-
tur, vt horū quos supra cōmemo-
raui hæreses exponam: Nestorij scī
licet Apollinaris & Photini. Hoc
quidem ad rē de qua nunc agimus
non attinet: propositū etenim no-
bis est, non singulorū errores per-
sequi, sed paucorum exempla pro-
ferre, quibus euidenter ac perspi-
cūe demonstretur illud quod Mo-
ses ait: Quia scilicet, si quando ec-
clesiasticus aliquis Magister, & ip-
se interpretandis Prophetarū my-
sterijs Propheta, noui quiddam in
Ecclesiam dei tentet inducere, ad
tentationem id nostram fieri pro-
videntia diuina patiatur. Vtile igitur

Photi-
niscita

Apollin-
aris
scita.

VINCENTII

tur fuerit in excursu, quid supra memorati haeretici sentiant, breuiter exponere, id est, Photinus, Apollinaris, Nestorius. Photini ergo secta haec est: Dicit Deum singulum esse & solitarium, & more Iudaico confitendum: trinitatis plenitudinem negat, neque ullam Dei verbi, aut ullam spiritus sancti putat esse personam: Christum vero, hominem tantummodo solitariū adserit, cui principium adscribit ex Maria: & hoc omnibus modis dogmatizat, solam nos personam Dei Patris, & solum Christum hominem colere debere. Haec ergo Photinus. Apollinaris vero, in unitatem quidem trinitatis quasi consentire se iacet, & hoc ipsum plena fidei sanitate: sed in domini incarnatione aperta professione blasphematur. Dicit enim in ipsa Salvatore nostri carne, aut animam humanam penitus non fuisse, aut certe talem fuisse, cui mens & ratio

ADVERSUS HAERES.

tio non esset. Sed & ipsam Domini carnem, non de Sanctae Virginis Mariae carne susceptam, sed de coelo in virginem descendisse dicebat: eamque mutabundus semper & dubius, non modo coeternam Deo verbo, modo de verbi diuinitate factam predicabat: nolebat enim in Christo esse substantias, unam diuinam, alteram humanam, unam ex patre, alteram ex matre: sed ipsam verbi naturam putabat esse discissam, quasi aliud eius permaneret in Deo, aliud vero verbum fuisset in carne: ut cum veritas dicat ex duobus substantiis unum esse Christum ille contrarius veritati, ex una Christi diuinitate duas adserat factas esse substantias. Haec itaque Apollinaris. Nestorius autem contrarius Apollinari morbo, dum se duas in Christo substantias distinguere simulat, duas introducit repente personas: & inaudito scelere duos vult esse filios Dei, duos

VINCENTII

duos Christos, vnum Deum, alterum qui sit generatus ex matre. Atq; ideo adlerit sanctā Mariā nō θεο τὸν οὐκ, sed Χριστὸ τὸν οὐκ esse dicendam, quia scilicet ex ea non ille Christus qui Deus, sed ille qui erat homo, sit natus. Quod si quis eum putat in literis suis vnū Christum dicere, & vnam Christi prædicare personam, non temere credit: Aut enim istud fallendi arte machinatus est, vt per bona facilius suaderet & mala, sicut ait Apostolus. Per bonum mihi operatus est mortem. Aut ergo vt diximus, fraudulentia causa quibusdam in locis scriptorum suorum vnum Christum, & vnam Christi personam credere se iactitat: aut certe post partum iam virginis ita in vnum Christum duas perhibet conuenisse personas, vt tamen conceptus seu partus virginis tempore, & aliquanto postea duos Christos fuisse

Ro. 7.

ADVERSVS HAERES.

fuisse contendat. Et cum scilicet Christus homo communis primum & solitarius natus sit, & necdū Dei verbi personæ vnitate sociatus, postea in eum adsumptis verbi persona descenderit: & licet nunc in Dei gloria maneat adsumptus aliquandiu, tamen nihil inter illū & cæteros homines interfuisse videatur. Hæc ergo Nestorius, Apollinaris, Photinus aduersus catholicam fidem rabidi canes latrant: Photinus trinitatem non confitendo, Apollinaris cōuertibilem verbi dicendo naturā, & duas in Christo substantias non confitendo, & aut totam Christi animā, aut certē mētem atq; rationem in anima denegando, & adserendo pro sensu mentis fuisse Dei verbum: Nestorius duos Christos, aut semper esse, aut aliquandiu fuisse adseuerando. Ecclesia verò catholica, & de Deo & de Salvatore nostro recta sentiens, nec in trinitatis mysterium,

VINCENTII

rium, nec in Christi incarnatione blasphematur: nam & vnam diuinitatem in trinitatis plenitudine, & trinitatis æqualitatem in vna atque eadem maiestate veneratur: & vnum Christum Iesum, non duos, eundemque Deum Patrem atque hominem confitetur. Vnam quidem in eo personam, sed duas substantias: duas subsistentias, sed vnam credit esse personam, duas substantias, quia mutabile non est verbum Dei, vt ipsum verteretur in carnem: vnam personam, ne duos profitendo filios, quaternitatem videatur colere, non trinitatem. Sed operæ pretium est, vt id ipsum etiam atque etiam distinguamus, & expressius enucleemus. In Deo vna substantia, sed tres personæ: in Christo duæ substantiæ, sed vna persona: in trinitate alius atque alius, non aliud atque aliud: in Salvatore aliud atque aliud, non alius atque alius. Quomodo in trinitate alius

ADVERSUS HAERES.

Alius. Aliud. te alius atque alius, non aliud atque aliud: Quia scilicet alia est persona patris, alia filij, alia spiritus sancti: sed tamen patris & filij & spiritus sancti, non alia & alia, sed vna eademque natura. Quomodo in Salvatore aliud atque aliud, non alius atque alius? Quia videlicet altera substantia diuinitatis, altera humanitatis: sed tamen Deitas & humanitas: non alter & alter, sed vnus idemque Christus, vnus idemque filius Dei, & vnus eiusdemque Christi & filij dei vna eademque persona. Sicut in homine aliud caro, & aliud anima, sed vnus idemque homo anima & caro. In Petro & Paulo aliud anima, aliud caro, nec tamen duo Petri caro & anima, aut alter Paulus anima, & alter caro: sed vnus idemque Petrus, vnus idemque Paulus, ex duplici diuersaque subsistens animi corporisque natura. Ita igitur in vno eodemque Christo duæ substantiæ sunt: sed vna diuina, altera humana: vna

VINCENTII

vna ex parte Deo, altera ex matre
virgine: vna coëterna & æqualis
patri, altera consubstantialis ma-
tri: vnus tamen idemq; Christus
in vtraq; substantia. Non ergo al-
ter Christus Deus, alter homo: nō
alter increatus, alter creatus: non
alter impasibilis, alter pasibilis:
non alter æqualis patri, alter mi-
nor patri: non alter ex patre, alter
ex matre, sed vnus idemq; Chri-
stus Deus & homo: idem non crea-
tus & creatus: idem incommutabi-
lis & impasibilis: idem commuta-
tus & passus: idem Patri & æqualis
& minor: idem ex patre ante seculū
la genitus, idem in seculo ex ma-
tre generatus: perfectus Deus, per-
fectus homo: in Deo summa diui-
nitas, in homine plena humani-
tas. Plena, inquā, humanitas, quip-
pe quæ animā simul habeat & car-
nem, sed carnem veram, nostram,
matrem: animam verō intelle-
ctu præditam, mente, ac ratione
pollentē.

ADVERSVS HAERES.

pollentē. Est ergo in Christo verū
bum, anima, caro: sed hoc totum
vnus est Christus, vnus filius Dei,
& vnus Saluator ac redemptor no-
ster. Vnus autem non corruptibili
nescio qua diuinitatis & humani-
tatis confusione, sed integra & sin-
gulari quadam vnitatem personæ.
Neq; enim illa cōiunctio alterum
in alterum cōuertit atq; mutauit,
qui est error proprius Arrianorū,
sed ita in vnum potius vtrumq; cō-
pegit, vt manente semper in Chri-
sto singularitate vnus eiusdemq;
personæ, in æternum quoq; perma-
neat proprietas vniuscuiusq; nati-
ræ: quo scilicet nec vnquam Deus
corpus esse incipiat, nec aliquādo
corpus, corpus esse desinat: quod
etiam humanæ conditionis demō-
stratur exemplo. Neq; enim in præ-
senti tantum, sed in futuro quoq;
vnusquisq; hominum cōstabit ex
corpore & anima, nec tamen vn-
quam aut corpus in animam, aut
anima

VINCENTII.

anîma vertetur in corpus: sed vnoquoque hominum sine fine victu-
ro, in vnoquoque hominum sine
fine necessario vtriusq; substantiæ
differetia permanebit. Ita in Chri-
sto quoq; vtriusq; substantiæ suæ
cuique in æternum proprietas, sal-
ua tamen personæ vnitate retine-
da est. Sed cum personam sæpius
nominamus, & dicimus quod deus
persona homo factus sit, vehemen-
ter verendum est, ne hoc dicere vi-
deamur, quod Deus verbum sola
imitatione actionis quæ sunt no-
stra susceperit, & quicquid est il-
lud est conuersationis humanæ,
quasi adumbratus, nõ quasi verus
homo fecerit: sicut in theatris fie-
ri solet, vbi vnus plures effingit
repente personas, quarum ipse nul-
la est. Quotiescunq; & enim aliqua
suscipitur imitatio actionis alie-
næ, ita aliorum officia aut opera
patruntur, vt tamen hi qui agunt,
non sint ipsi quos agunt. Neq; enim

vt

ADVERSVS HAERES.

vt verbi gratia, secularium & Ma-
nichæorum vtamur exemplis, cum
actor tragicus sacerdotē effingit,
aut regem, sacerdos aut rex est: nõ
desinente actu simul & ea quæ sus-
ceperat persona desinit. Absit hoc
à nobis nefarium sceleratunq; lu-
dibrium, Manichæorum sit ista de-
mentia, qui phantasiæ prædicato-
res, aiunt filium Dei Deum, perso-
nam hominis non substantiue ex-
titisse, sed actu putatiuo quodam
& conuersatione simulasse. Catho-
lica verò fides ita verbum Dei ho-
minem factū esse dicit, vt quæ no-
stra sunt non fallaciter & adum-
bratē, sed verè expressēq; suscipe-
ret: & quæ erant humana, non qua-
si aliena imitaretur, sed potius, vt
sua gereret: & prorsus qd agebat,
hoc etiā esset. Sicut ipsi nos quoq;
in eo quod loquimur, sapimus, vi-
uimus, subsistimus, non imitamur
homines, sed sumus. Neq; enim Pe-
trus & Ioānes vt eos potissimum

Mani-
chæi.

nomi-

VINCENTII

nominem, imitando erant homi-
nes, sed subsistēdo. Neq; enim Pau-
lus simulabat Apostolum, aut sin-
gebat Paulum, sed erat Apostolus,
& subsistebat Paulus. Ita etiā De-
us verbum adsumendo & habēdo
carnem, loquendo, faciendo, patie-
do per carnem, sine vlla tamen sue
corruptione naturæ, hoc omnino
præstare dignatus est, vt hominē
perfectum non imitaretur aut sin-
geret, sed exhiberet: vt homo ve-
rus non videretur aut putaretur,
sed esset atq; subsisteret. Igitur si-
cut aia connexa carni, nec in car-
nem tamen versa, nō imitatur ho-
minem, sed est homo, & homo nō
per simulationem, sed per substan-
tiam: ita etiam verbum deus absq;
vlla sui cōuersione vniendo se ho-
mini, non confundendo, non imi-
tando factus est homo, sed subsiste-
do. Abiciatur ergo tōta penitus
personæ illius intelligentia, quæ
singēdo imitatione suscipitur: vbi
semper

ADVERSVS HAERES.

semper aliud est, & aliud simula-
tur; vbi ille qui agit, nunquam is
est, quē agit. Absit etenim, vt hoc
fallaci modo Deus verbum homi-
nis personam suscepisse credatur;
sed ita potius, vt incommutabili
sua manente substantia, & in se per-
fecti hominis suscipiendo naturā,
ipse caro, ipse homo, ipse persona
hominis existeret, non simulato-
ria, sed vera: nō imitativa, sed sub-
stantia: non deniq; quæ cum actio-
ne desisteret, sed quæ prorsus in
substantia permaneret. Hæc igitur
in Christo personæ vnitās, nequa-
quā post virginis partum, sed in
ipso virginis vtero compacta atq;
perfecta est. Vehementer enim præ-
cauere debemus, vt Christum non
modo vnum, sed etiam semper v-
num confiteamur: quia intoleran-
da blasphemia est, vt etiam si nūc
eum vnum esse concedas, aliquan-
do tamen non vnum, sed duos fuisse
cōtendas: vnum scilicet post tem-
pus

VINCENT.

pus baptismatis, duos vero sub tē-
pore natiuitatis. Quod immēsum
sacrilegium nō aliter profecto vi-
tare poterimus, nisi vnitum homi-
nem Deo, in vnitate personæ, non
ascensu vel resurrectione, vel bap-
tismo, sed iam in matre, iam in ve-
tero, iam deniq; in ipsa virginali
conceptione fateamur: propter
personę vnitatem, indifferenter et
atq; promiscuē & quę Dei sunt pro-
pria, tribuuntur homini: & quę
carnis propria, adscribuntur Deo.
Indē est enim quod diuinitus scri-
ptum est: Et filium hominis descē-
disse de cōlo, & dominum maiesta-
tis crucifixum in terra: Indē etiam
est, vt carne domini facta, carne
domini creata, ipsum verbum Dei
factum, ipsa sapientia dei impleta,
scientia creata dicatur, sicut in pre-
sciētia, manus ipsius & pedes solius
esse referuntur. Per hanc, inquam,
personę vnitatem illud quoq; si-
milis mysterij ratione perfectum
est

ADVERSVS HAERES.

est, vt carne verbi ex integra ma-
tre nascente, ipse Deus verbum na-
tus ex virgine catholicissime cre-
datur, impiissime denegetur. Quę
cum ita sint, absit vt quisquam san-
ctam Mariam diuinę gratiæ priuū
legis vt speciali gloria fraudare
conetur: Est enim singulari quo-
dam Domini ac Dei nostri, filij au-
tem sui munere, verissime ac bea-
tissime θεο' τοῦ & cōfitenda. Sed
non eo modo θεο' τοῦ, quo im-
pia quedam hēresis suspicatur, quę
adserit eam Dei matrem sola ap-
pellatione dicendam, quę eum sci-
licet pepererit hominem, qui po-
stea factus est Deus: sicut dicimus
presbyteri matrem, aut Episcopū
matrem, non iam presbyterū aut
Episcopum pariendo, sed eum ge-
nerādo hominē, qui postea pres-
byter vel Episcopus factus est. Nō ita
inq; sancta Maria θεο' τοῦ: sed

C 2 ideo

VINCENT.

ideo potius, quoniam, vt supra dictum est, iam in eius sacro vtero sacrosanctum illud mysterium perperatum est, quod propter singularem quandam atq; vnicam personæ vnitatem, sicut verbū in carne caro, ita homo in Deo Deus est. Sed iam ad ea quæ supra de memoratis hæresibus, vel de catholica fide breuiter dicta sunt, renouandæ causæ memoriæ breuius strictiusq; repetamus: quo scilicet & intelligantur iterata plenius, & firmitus inculcata teneantur. Anathema igitur Photino, non recipienti plenitudinem trinitatis, & Christum hominem tantummodo solitariū predicanti. Anathema Apollinari, adferenti in Christo conuersæ diuinitatis corruptionem, & auferenti perfectæ humanitatis proprietatem. Anathema Nestorio, neganti ex Virgine Deum natum, adferenti duos Christos, & explosa trinitatis fide, quaternitatem nobis intro-

ADVERSVS HAERES.

roducenti. Beata verò catholica Ecclesia, quæ vnum Deum in trinitatis plenitudine, & item trinitatis æqualitatem in vna diuinitate veneratur: vt neque singularitas substantiæ personarum confundat proprietatem, neq; item trinitatis distinctio vnitatem separet dictatis. Beata, inquam, Ecclesia, quæ in Christo duas veras perfectasq; substantias, sed vnā Christi credit esse personam: vt neq; naturarum distinctio vnitatem personæ diuidat, neq; item personæ vnitas differentiam cōfundat substantiarum, Beata, inquam, Ecclesia, quæ vt vnum semper Christum & esse & fuisse fateatur, vnitum hominē Deo non post partum, sed iam in ipso matris vtero confitetur. Beata, inquam, Ecclesia, quæ Deum factum hominem non conuersione naturæ, sed personæ ratione intelligit: personæ autem non simulatoriæ & transeuntis, sed substantiæ ac per-

VINCENT.

manentis. Beata, inquam, Ecclesia,
quæ hanc personæ vnitatem tan-
tam vim habere prædicat, vt pro-
pter eam miro ineffabilis; myste-
rio & diuina homini & Deo adscri-
bat humana: Nam propter eam &
hominem de cælo secundum Deū
descendisse non abnegat, & Deum
secundum hominem credit in ter-
ra factum, passum, & crucifixum.
Propter eam denique & hominem
Dei filium, & Deum filium virgi-
nis confitetur. Beata igitur ac ve-
neranda, benedicta & sacrosancta,
& omnino superne illi angelorum
laudationi comparanda confessio
quæ vnum dominum Deum trīnā
sanctificatione glorificat. Idcirco
etenim vel maxime vnitatē Chri-
sti prædicat, ne mysterium trinita-
tis excedat. Hæc in excursu dicta
sint, aliās si Deo placuerit, vberius
tractanda & explicanda. Nunc ad
propositum redeamus. Diceba-
mus ergo in superioribus, quod in
Eccle-

ADVERSVS HAERES.

Ecclesia Dei tentatio esset populi,
error Magistri: & tanto maior ten-
tatio, quanto ipse esset doctior qui
erraret. Quod primum scripturæ
autoritate, deinde ecclesiasticis
docebamur exemplis: eorum scilicet
commemoratione, qui cum ali-
quandiu sana fidei forent habiti,
ad extremum tamen, aut in alienā
decidissent sectam, aut ipsi suā hæ-
resin condidissent. Magna profe-
cto res, & ad discendum vtilis, & ad
recolendum necessaria, quam etiā
atq; etiam exemplorum molibus
illustrare atq; inculcare debemus:
vt omnes ferè catholici nouerint,
se cum ecclesia doctores recipere,
non cum doctoribus Ecclesiæ fi-
dem deserere debere. Sed ego ita
arbitror, quod cum multos in
hoc tentandi genere proferre va-
leamus, nemo pene sit, qui Orige-
nis tentationi valeat comparari:
in quo plura adeo præclara, adeo
singularia, adeo mira extiterunt,

Orige-
nes.

Origine
genus &
eruditio.

Sic fortassis.
Cuius scientiæ
cū Græ

VINCENT.

vt inter initia habendam cunctis
adsertionibus eius fidem quibus fa-
cile iudicaret. Nam si vita facit au-
toritatē, magna illi industria, ma-
gna pudicitia, patientia, tolerantia:
si genus vel eruditio, quid eo
nobilius, qui primum in ea domo
natus est, quæ est illustrata marty-
rio. Deinde pro Christo nō solum
patre, sed omni quoque facultate
priuatus, tantum inter sancte pau-
pertatis profecit angustias, vt pro
nomine dominicæ confessionis se-
pius, vt ferunt, assigeretur. Neque
vero hæc in illo sola erant, quæ
et postea tentationi forent, sed
tanta etiam vis ingenij, tam pro-
fundi, tam acris, tam elegantis, vt
omnes penè multum longè supe-
rarit: tanta doctrinæ ac totius eru-
ditionis magnificentia, vt pauca
forent diuinæ, penè fortasse nulla
humanae Philosophiæ, quæ non pe-
nitens adsequeretur. Cuius scientiæ
cū Græci non crederent, Hebræi
quoque

AD VERSVS HAERES.

quoque elaborata sunt. Eloquentiā
vero quid memorem? cuius fuit tā
amena, tam lata, tam dulcis ora-
tio, vt mihi ex ore ipsius non tam
verba, quàm mella quædā fluxisse
videantur. Quæ non ille persuasum
difficilia, disputandi viribus elym-
pidauit? Quæ factu ardua, non vt
facillima viderentur, effecit? Sed
forsitan argumentorum tantum-
modo nexibus adsertiones suas te-
xuit. Imò plane nemo vnquā Ma-
gistorum fuit, qui pluribus diui-
næ legis vteretur exēplis. Sed cre-
do pauca conscripsit. Nemo mor-
taliū plura: vt mihi sua omnia nō
solum perlegisse, sed ne inueniri
quidem posse videantur. Cui ne
quicquam ad scientiæ instrumen-
ta deesset, etiam plenitudo exabun-
dauit ætatis. Sed forsitan discipu-
lis parum scilicet. Quis vnquam scilicet
licior? Nēpe innumeri ex sinu suo
Doctores, innumeri Sacerdotes, annū
Confessores, & Martyres extite-
runt.

Melle
dulci-
or Ori-
genis
oratio

Nemo
Origine plu-
ra com-
scrip-
sit.
Vixit e-
nim vs-
que ad
annū
lxx.

C s

VINCENT.

rūt. Iā verō quāta apd̄ oēs illius ad
miratio, quāta gloria, quāta gratia
fuerit, q̄s exeq̄ valeat? Quis nō ad
eum paulō religiosior, ex vltimis
mundi partibus aduolauit? Quis
Christianorum non vt Prophetā,
quis Philosophorum non vt Ma
gistrum veneratus est? Quam au
tem non solum priuatæ conditio
ni, sed ipsi quoq; fuerit reuerendus
Imperio, declarant historiæ, quæ
eum à matre Alexandri Imperatoris
accitum ferunt cœlestis vtriusq;
sapientiæ meritō, cuius & ille gra
tia & amore flagrabat. Sed & eius
dem epistolæ testimonium perhi
bent, quas ad Philippum Impera
torem, qui primus Romanorum
Principum Christianus fuit, Chris
tiani magisterij autoritate cōscri
psit. De cuius incredibili quadam
scientia, si quis referentibus nobis
Christianum non accipit testi
monium, saltē testificantibus Phi
losophis gentilē recipiat cōfessio
nem.

scribit
hac de
re Eu
seb. ec
clesia
sticæ
hist. li.
6.

ADVERSVS HAERES.

hem. At namq; impius ille Porphi
rius excutum se fama ipsius Alexā
driam ferē puerū perrexisse, ibiq;
eum vidisse iam senem: sed plane
talem tantumq; qui arcem totius
scientiæ t̄condidisset. Dies me ci
tius defecerit, quā ea quæ in illo
viro præclara extiterūt, vel ex mi
nima saltem parte perstringā: quæ
tamen omnia non solum ad reli
gionis gloriam, sed etiam ad ten
tationis magnitudinē pertinebāt.
Quotus enim quisq; tanti ingenij,
tantæ doctrinæ, tantæ gratiæ vi
rum aut facile deponeret, ac nō po
tius illa vteretur sententia, sc̄cum
Origene errare malle, q̄ cū alijs ve
ra sentire? Et quid plura? eō res de
cidit, vt tantæ personæ, tanti do
ctoris, tanti Prophetæ, non huma
na aliqua, sed vt exitus docuit, ni
mum periculosa tentatio pluri
mos à fidei integritate deduceret.
Quamobrē hic idē Origenes tātus
actalis dum gratia Dei insolētius
us.

Por
phirij
de Ori
gine te
stimo
nium.
+ fortē
conscē
disset.
Sentē
tia hæc
fuit Cā
cerōis
de Pla
tone li
bro. I.
Tuscu
quæst.
Orige
nes de
donis
insolē
tius ab
us.

VINCENT.

abutitur, dum ingenio suo nimis indulget, sibiq; satis credit, cū parui pendit antiquam Christianæ religionis simplicitatem, dū se plus cunctis sapere præsumit, dum ecclesiasticas tradições, & veterum magisteria contemnens, quædam scripturarum capitula nouo more interpretatur, meruit vt de se quæ Ecclesiæ Dei diceretur. Si surrexerit in medio tui Propheta. Et Paulo post: Non audies, inquit verba Prophetæ illius. Et item: Quia tentat vos, inquit, Dominus Deus vester, vtrum diligatis eū, an non. Verè non solum tentatio, sed etiā magna tentatio, deditam sibi atq; in se pendentem Ecclesiam admiratione ingenij, scientiæ, eloquentiæ, conuersationis & gratiæ, nihil de se suspicātem, nihil se verètem, subito à veteri religione in nouā prophanitatem sensim, paulatimque traducere. Sed dicet aliquis, corruptos esse Origenis libros. Nō resisto,

Origenis libri ab alijs corrupti.

ADVERSVS HAERES.

resisto, quin potius & malo: Nā id à quibusdam & traditum, & scriptum est, nō catholicis tantum, sed etiam hereticis. Sed illud est quod nunc debemus aduertere, & si non ipsum, libros tamen sub nomine suo æditos, magnæ esse tentationi, qui multis blasphemiarum vulneribus scatentes, non vt alieni, sed quasi sui & leguntur & amantur: vt & si in errore concipiendo Origenis non fuit sensus, ad errorem tamen persuadendum Origenis auctoritas valere videat. Sed & Tertulliani quoq; eadem ratio est: nā sicut ille apud Græcos, ita hic apud Latinos nostrorum omnium facile princeps iudicandus est. Quid enim hoc viro doctius: quid in diuinis atq; humanis rebus exercitatus? Nempe omnem philosophiā, & cunctas Philosophorum sectas, autores, adsertoresq; sectarum, omnesq; eorum disciplinas, omnē historiā ac studiorum varietatem

Tertulliani e rudicio.

VINCENT.

tatem mira quadam mentis capacitate complexus est. Ingenio vero nonne tam graui ac vehementi excelluit, vt nihil sibi penè ad expugnandū proposuerit, quod non aut acumine inruperit, aut pondereliserit? Iam porro orationis sue laudes quis exequi valeat? Quæ tanta, nescio qua, rationum necessitate conferta est, vt ad cōsensum sui, quos suadere non poterit, impellat: cuius quot pene verba, tot sententiæ sunt: quot sensus, tot victoriæ. Sciunt hoc Marciones, Apelles, Praxeg, Hermogenes, Iudæi, Gentiles, Gnostici, cæteri quoque quorum ille blasphemias multis ac magnis voluminū suorum moribus, velut quibusdam fulminibus euertit. Et tamen hic quoque post hæc omnia, hic, inquam, Tertullianus, catholici dogmatis, id est, vniuersalis ac vetustæ fidei parum tenax, ac disertior multo, & felicior, mutata deinceps sententia, se-

ADVERSVS HAERES.
tia, fecit ad extremum quod de co-
beatus Cōfessor Hilarius quodam
loco scribit: Sequenti inquit, errore detraxit scriptis probabilibus autoritatem. Et fuit ipse quoque in ecclesia magna tēratio. Sed de hoc nolo plura dicere. Hoc tantum cōmemorabo, quod contra Mōsi præceptum exurgentes in Ecclesia nouellas Montani furias, & insana illa insanarum mulierū nouitū dogmatis somnia, veras prophetias adfenerando, meruit vt de se quoque & scripturis suis diceretur: Si surrexerit in medio tui propheta. Et mox: Nō audies verba Prophetæ illius. Quare? Quia, inquit, tērat vos dominus Deus vester, vtrum diligatis eum, an non. Hñs igitur tot ac tantis, cæterisque eiusmodi ecclesiasticorum exemplorum moribus euidenter aduertere, & secundum Deuteronomij leges lucē clarius intelligere debemus, quod si quando aliquis Ecclesiasticus Magi-

In cō-
menta-
rijs in
Math.
cap. 5.

Tertul-
lianus
Mōta-
ni som-
nia p-
bat.

germa
nus ca
tholi
cus qs.

VINCENT.

Magister à fide aberrauerit, ad ten
tationem id nostri fieri prouiden
tia diuina patiatur: ytrum diliga
mus Deum an non, in toto corde,
& in tota anima nostra. Quæ cum
ita sint, ille est verus, & Germanus
catholicus, qui veritatem Dei, qui
Ecclesiam, qui Christi corpus dili
git, qui diuinæ religioni, qui catho
licæ fidei nihil præponit, non ho
minis cuiuspiam auctoritatem, non
amorem, non ingenium, non elo
quentiam, non philosophiam: sed
hæc cuncta despiciens, & in fide fi
xus, & stabilis permanēs, quicquid
vniuersaliter antiquitus Ecclesiā
catholicam tenuisse cognouerit,
id solum sibi tenendum creden
dumq; decernit: quicquid vero ab
aliquo deinceps vno, præter om
nes vel contra omnes Sanctos no
uum & inauditum subinduci sen
sit, id non ad religionē, sed ad ten
tationem potius intelligat perti
nere. Tum præcipue beati Aposto
li Pau

li Pau

ADVERSVS HAERES.

li Pauli eruditus eloquijs: hoc est
enim quod in prima ad Corinthi
os scribit: Oportet, inquit, & here
sis esse, vt probati manifesti fiant
in vobis. Ac si diceret: Ob hoc, he
releon non statim diuinitus eradi
cantur autores, vt probati mani
festi fiant, id est, vnusquisq; quā
tenax, & fidelis, & fixus catholicæ
fidei sit amator, appareat. Et reue
ra cum quæq; nouitas ebullit, sta
tim cernitur frumentorum graui, Frumē
tas, & leuitas palearum: tunc sine tū Pa
lea.
magno molimine excutitur ab a
lea, quod nullo pondere intra are
am tenebatur. Nāq; alij ilico pror
sus auolant, alij vero tantummo
do excussi, & perire metuunt, & re
dire erubescunt, faucij, semineces,
seminijui: quippe qui tantam vene
ni hauserint quantitatem, quæ nec
occidat, nec digeratur: nec mori
cogat, nec viuere sinat. Heū miserā
da conditio, quantis illi cōrarum
agitibus, quantis turbinibus exagi
tantur.

VINCENT.

tantur. Nunc etenim quæ vêtus im-
pulerit, incitato errore rapiuntur:
nunc in semetipsos reuerti, tanquã
contrarij fluctus reliduntur: nunc
temeraria præsumptione & ea quæ
incerta videntur adprobant, nunc
irrationali metu etiam quæ certa
sunt expauescunt: incerti quæ eã,
qua redeant, quid adpetant, quid
fugiant, quid teneant, quid dimi-
tant. Quæ quidem dubij & malè pe-
duli cordis afflictio, diuina erga se
miserationis est medicina, si sapi-
ant. Idcirco etenim extra tutissi-
mum catholicæ fidei portum di-
uersis cogitationum quatuntur,
verberantur, ac pene necantur pro-
cellis, vt excussa in altũ elatæ men-
tis vela deponant, quæ male noui-
tatum ventis expanderat, seseq; in
tra fidissimam stationem placide
ac bonæ matris reducāt, & teneant,
vti fidis atque amarus illos turbulentosq;
fima erroris fluctus primitus reuomat,
statio. vt possint deinceps viue & salien-
tis a-

ADVERSVS HAERES.

tis aquæ fluente potare. Dedicant
benè, quod didicerunt non bene:
& ex toto Ecclesiæ dogmate quodd
intellectu capi potest, capiant: quod
non potest, credant. Quæ cum ita
sint, iterum atq; iterum eadem me-
cum reuoluens & reputans, mira-
ri satis nequeo tantã quorundã ho-
minum vesaniam, tantam exceca-
tæ mentis impietatem, tantam po-
stremo errandi libidinem, vt con-
tenti non sint tradita semel & ac-
cepta antiquitus credendi regula,
sed noua ac noua in diem querant,
semperq; aliquid gestiant religio-
ni addere, mutare, detrachere. Quæ
si non cœlestis dogma sit, quod se-
mel reuelatũ esse iufficiat, sed ter-
rena institutio, q̃ aliter perfici nisi
assidua emendatione, imò potius
reprehensione nõ posset: cū diuina
clamet oracula. Ne trãseras termi-
nõs q̃s posuerũt patres tui. Et: Sup-
iudicatẽ ne iudices, Et: Scindetẽ se-
pẽ mordebit cū serpẽs. Et illud A-

Pro. 11
Eccl. 8

post-

VINCENT.

Ecc. 10

1. Ti. 6.

postolicum, quo omnes omnium
hæreson sceleratæ nouitates, ve-
lut quodam spiritali gladio sæpe
truncatæ, semperq; truncatæ sunt.
O Thimothee depositum custodi.
deuitans prophanas vocum noui-
tates, & oppositiones falsi nomi-
nis scientiæ, quam quidam promit-
tentes, circa fidem exciderunt. Et
post hæc inueniuntur aliqui tanta
inueteratæ frontis duritia, tanta
impudentiæ incude, adamantina
pertinacis, qui tantis eloquiorum
cœlestiū molibus non succubant.
tātis pōderib. nō fatiscāt. tātis mal-
leis nō cōquassent. tātis postremo
fulminib. nō conterant. Deuita,
quit, pphanas vocū nouitates. Nō
dixit antiquitates, non dixit veru-
states, imo planē quid econtrario
sequeretur, ostendit. Nam si vitan-
da est nouitas, tenenda est antiqui-
tas: & si prophana est nouitas, sa-
crata est vetustas. Et oppositiones
inquit, falsi nominis scientiæ. Vere

falsum

ADVERSUS HAÆRES.

falsum nomen apud doctrinas hæ-
reticorum, vt ignorantia scientiæ,
& caligo serenitatis, & tenebræ lu-
minis appellatione fucuntur. Quā
quidam, inquit, promittentes cir-
ca fidem exciderunt. Quid promit-
tentes exciderunt, nisi nouam ne-
scio quam ignoratamq; doctrinā.
Audias etenim quosdam ipsorum
dicere: Venite o insipientes & mi-
seri, qui vulgō catholici vocitami-
ni, & discite fidem veram, quā præ-
ter nos nullus intelligit, quæ mul-
tis ante seculis latuit, nuper verō
releuata & ostensa est: sed discite
furtim atq; secretim, delectabit e-
nim vos. Et item: Cū didiceritis
latenter docete, ne mūdus audiat,
ne Ecclesia sciat: paucis namq; con-
cessum est tanti mysterij capere se-
cretum. Nōne hæc verba sunt il-
lius meretricis, quæ apud Solomo-
nis Prouerbia vocat ad se præte-
reuntes viam, qui dirigunt iter su-
um: Qui est, inquit, vestrum insi-
pient-

Pro. 9.

VINCENT.

pientissimus, diuertat ad me. In opes autem sensu exhortatur dicens Panes occultos libenter attingite & aqua dulcē furtim bibite. Quod deinde? At ille, inquit, nescit quomodo terrigena apud eam pereat. Qui suat isti terrigena? Exponit Apostolus: Qui circa fidem, inquit, exciderunt. Sed operæpretium est totum ipsum Apostoli capitulum diligētius pertractare. O Timotheus, inquit, depositum custodi, deuote prophanas vocum nouitates. Exclamatio ista, & præscientia eorum pariter & charitatis: Præuidebat enim futuros, quos etiam prædicabat errores. Quis est hodie Timotheus? nisi vel vniuersa Ecclesia, vel specialiter totū corpus depositum, qui integram diuini cultus scientiā vel habere ipsi debent vel alijs infundere? Quid est depositum custodi? Custodi, inquit, propter fures, propter inimicos: ne dementibus hominibus supersemen-

Timotheus.

mat. 13

ADVERSVS HAERES.

ent zizania super illud tritici bonum semen, quod seminauerat Filius hominis in agro suo. Depositum, inquit, custodi. Quid est depositum? Id est, quod tibi creditū est, non quod a te inuentum: quod accepisti, non quod excogitasti: rem non ingenij, sed doctrinæ: nō usurpationis priuatæ, sed publicæ traditionis: rem ad te perductam, nō a te prolata: in qua nō autor debes esse, sed custos: nō institutor, sed restator: nō ducens, sed sequens. Depositum, inquit, custodi: catholice fidei talētum inuiolatū illibātūq; conserua. Quod tibi creditum est, hoc penes te maneat, hoc a te tradatur. Aurum accepisti, aurum redde: nolo mihi p alijs alia subicias. Nolo p auro aut impudēter plūbū aut fraudulēter eramēta supponas nolo auri speciē, sed naturā planē. O Timothee, o Sacerdos, o Doctor si te diuinū munus idoneū fecerit ingenio, exercitatione doctrina: esto

Depositum.

VINCENT.

esto spiritalis tabernaculi Besele
el, preciosas diuini dogmatis gem
mas exculpe, fideliter coapta, ad
orna sapienter, adijce splēdorem,
gratiam, venustatem. Intelligatur
te exponēte illustrius, quod antea
obscurius credebatur. Per te poste
ritas intellectu gratuletur, quod
ante vetustas non intellectum ve
nerabatur: eadem tamen quę didi
cisti ita doce, vt cum dicas noua,
non dicas noua. Sed forsitan dicit
aliquis: Nullus ne ergo in Ecclesia
Christi profectus habebitur reli
gionis? Habeatur planē: & maxi
mus. Nā quis ille est tā inuidus ho
minibus, tam exosus deo, qui istud
prohibere conetur? Sed ita tamen
vt verē profectus sit ille fidei, non
permutatio. Siquidem ad profes
tum pertinet, vt in semetipsa vna
quęq; res amplifictur: ad permuta
tionem verō, vt aliquid ex alio
in aliud transuertatur. Crescat igitur
oportet, & multum vehemen
terq;

ADVERSVS HAERES.

terq; proficiat, tam singulorum, q̃
omnium, tam vnius ho minis, q̃ to
tius Ecclesię etatum ac seculorum
gradibus intelligentia, scientia, sa
pientia: sed in suo duntaxat gene
re, in eodem scilicet dogmate, eo
dem sensu, eademq; sententia. Imi
tetur animarum religio rationem
corporum, quę licet annorum pro
cessu numeros suos euoluant & ex
plicent, eadem tamen quę erant,
permanent. Multum interest in
ter pueritię florem, & senectutis
maturitatem: sed ijdem tamen ipsi
fiunt senes, qui fuerant adolescen
tes: vt quamuis vnius eiusdēq; ho
minis itatus habitusque mutetur,
vna tamen nihilominus eademq;
natura, vna eademq; persona sit.
Parua lactētium membra, magna
iuuenum: eadem ipsa sunt tamen.
Quot paruulorum artus, tot viro
rum: & si qua illa sunt, quę xui ma
turiore aetate pariuntur, iam in se
minis ratione proferta sunt: vt ni
hil ne

perpul
chredi
ctum

Profe
ctus.

VINCENT.

nihil nouum postea proferatur in senibus, quod non in pueris iam antea latitauerit. Vnde non dubium est, hanc esse legitimam & rectam proficiendi regulam, hunc ratum atq; pulcherrimum crescendi ordinem: si eas semper in gravioribus partes ac formas, numerus detexat ætatis, quas in paruulis creatoris sapientia præformauerat. Quod si humana species in aliquo deinceps non sui generis vertatur effigiem, aut certe addatur quippiam membrorum numero, vel detrahatur: necesse est vt totum corpus vel intercidat, vel prodigiosum fiat, vel certe debilitetur. Ita etiam Christianæ religionis dogma sequatur has decet profectus leges: vt annis scilicet consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur ætate, incorruptum tamen illibatumq; permaneat, & vniuersis partium suarum mensuris, cunctisq; quasi membris ac sensibus proprijs plenum

ADVERSVS HAERES.
plenum atque perfectum sit: quod nihil præterea permutatiõis admittat, nulla proprietatis dispensatiõis, nullã sustineat definitionis varietatẽ. Exẽpli gratiã, Seuerũ Maiores nostri antiquitus in hac ecclesiastica segete triticeæ fidei semina: iniquũ valde & incõgruum est, vt nos eorũ posteri p germana veritate frumẽti, subditiũ zizaniz eligamus errorẽ. Quin potius hoc rectũ & consequens est, vt primis atq; extremis sibimet nõ discrepantibus, de incrementis triticeæ institutiõis, triticei quoq; dogmatis frugẽ demetamus: vt cũ aliqd ex illis seminũ primordijs accessu tẽpõis euoluatur, & nũc letet & excolatur: nihil tamẽ de germinis proprietate mutetur. Addat licet forma, species, distinctio: eadem tamẽ cuiusque generis natura permaneat. Absit etenim, vt rosea illa catholici sensus plãtaria, in carduos spinasq; vertantur. Absit inquam:

Sen
triticeæ
dei.

Ros
cath
lici
sensus
plãtaria

VINCENT.

vt in isto spiritali paradiso, de cynamomi & balsami sarculis, loliū repente atq; aconita proueniant. Quodcumq; igitur in hac Ecclesia, Dei agricultura, fide Patrum satū est: hoc idem filiorū industria decet excolatur, & obseruetur: hoc idem floreat & maturescat: hoc idem proficiat & perficiatur. Fas est etenim, vt prisca illa cœlestis philosophiæ dogmata processu tēporis excurentur, limentur, poliātur: sed nefas est, vt commutētur, nefas vt detruncentur, vt mutilētur. Accipiant licet euidentiam, lucem, distinctionem: sed retineāt necesse est plenitudinem, integritatem, proprietatem. Nam si semel admissa fuerit hæc impiæ fraudis licentia, horreo dicere, quantū excindendæ atq; abolendæ religiōis periculum consequatur. Abdicata etenim qualibet parte catholici dogmatis, alia quoque atque item alia, ac deinceps alia & alia iā quæ
si ex

ADVERSVS HAERES.

si ex more & licito abdicabuntur. Porro autem singulatim partibus repudiatis, quid aliud ad extremū sequetur, nisi vt totum pariter repudietur. Sed & ecōtra, si nouitia veteribus, extranea domesticis, & prophana sacratis admisceri corperint, proserpat hic mos in vniuersum necesse est, vt nihil posthac apud Ecclesiam relinquatur intactum, nihil illibatum, nihil integrum, nihil immaculatum: sed sit ibidem deinceps impiorum ac turpium errorū lupanar, vbi erat antē castæ & incorruptæ sacrarium veritatis. Sed auertat hoc à suorum mentibus nefas diuina pietas, sitq; hic potius impiorum furor. Christi vero Ecclesia sedula & cauta de positorum apud se dogmatum custos, nihil in hīs vnquam permutat, nihil minuit, nihil addit: non amputat necessaria, non adponit superflua, non amittit sua, non usurpat aliena: sed omni industria

D 3 hoc

Ti
ui
ro
pa

VINCENT.

hoc vnum studet, vt vetera fideliter sapienterque tractando, si qua sunt illa antiquitus informata & inchoata, accuret & poliat: si qua iam expressa & enucleata, consolidet, firmet: si qua iam confirmata & definita, custodiat. Denique quid vnquam aliud Conciliorum decretis enisa est, nisi vt quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur: quod antea lentius praedicabatur, hoc idem postea instantius praedicaretur: quod antea securius colebatur, hoc idem postea sollicitius excoleretur. Hoc, inquam, semper neque quicquam praeterea, haereticorum nouitatibus excitata, Conciliorum suorum decretis catholica perfecit Ecclesia, nisi vt quod prius a Maioribus sola traditione susceperat, hoc deinde posteris etiam per scripturae chirographum consignaret: magnam rerum summam paucis literis comprehendendo, &

ADVERSVS HAERES.

& plerumque propter intelligentiae lucem, non nouum fidei sensum, nouae appellacionis proprietate signando. Sed ad Apostolum redeamus: O Timothee, inquit, depositum custodi, deuotans prophanas vocum nouitates. Deuita, inquit, quasi viperam, quasi scorpionem, quasi basiliscam: ne te non solum tactu, sed etiam visu afflatuque percutiant. Quid est deuotare? Cum huiusmodi nec cibum sumere. Quid est deuota? Si quis, inquit, venit ad vos, & hanc doctrinam non adfert. Quam doctrinam, nisi catholicam, & vniuersalem, & vnam eademque per singulas aetatum successiones incorrupta veritatis traditione manentem, & usque in secula sine fine mansuram? Quid tum? Nolite recipere cum in domum, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis. Prophanas, inquit, vocum nouitates. Quid est prophanas?

D 4 Quæ

Redit
ad A-
postoli
vba.

1. Co. 5.
2. Io. 1.

VINCENT.

Quæ nihil habent sacri, nihil religiosi: ab Ecclesiæ penetralibus, quæ est templum Dei, penitus extraneas. Prophanas, inquit, vocum novitates. Vocum, id est, dogmatum, rerum, sententiarum novitates: quæ sunt vetustati, quæ antiquitati contrariæ. Quæ si recipiantur, necesse est ut fides beatorum Patrum aut tota, aut certe magna ex parte violetur: necesse est ut omnes omnium ætatum Fideles, omnes Sancti, omnes casti, continent, Virgines, omnes clerici, Levitæ & Sacerdotes, tanta Confessorum milia, tanti Martyrum exercitus, tanta Urbium, tanta populorum celebritas & multitudo, tot Insule, Provincie, Reges, Gentes, Regna, Nationes, totus possit removere iam penè terrarum orbis per catholicam fidem Christo capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, promuntietur. Prophanas, inquit, vocum

ADVERSUS HAERES.

cum novitates deuita: quas recipere atque sectari nunquam catholico rum, semper vero hæreticorum fuit. Et reuera, quæ vnumquam hæresis, nisi sub certo nomine, certo loco, certo tempore ebulliuit? Quis vnumquam hæreses instituit, nisi qui se prius ab Ecclesiæ catholicæ vniuersitatibus & antiquitatis consensione discreuerit? Quod ita esse, luce clarius exempla demonstrant. Quis enim vnumquam ante prophanum illum Pelagium, tantam virtutis liber præsumpsit arbitrii, ut ad hoc in bonis rebus per actus singulos adiuuandum, necessariam Dei gratiam non putaret? Quis ante prodigiosum discipulum eius Celestium, reatu prævaricationis Adæ omnigenus humanum negavit adstrictum? Quis ante sacrilegum Arium, trinitatis vnitatem discernere, quis ante sceleratum Sabellium, vnitatis trinitatem confundere ausus est? Quis ante crudelissimæ

Pelagius.

Celestius.

Arius

Sabellius.

D S mmm

VINCENT.

Nota- tianus
Simon magus
Priscil- lianus
num Nouatianum, crudelem Deū
dixit, eo quod mallet mortem mori-
entis, quam vt reuertatur & vi-
uat: Quis ante magum Simonem,
apostolica districtione percussam,
a quo vetus ille turpitudinū gur-
ges vsq; in nouissimum Priscillia-
num continua & occulta successio-
ne manauit, autorem maloriū, id
est scelerum, impietatum, flagitio-
rum, nostrorum, ausus est dicere
creatorem Deum: Quippe quē ad-
serit talem hominum manibus ip-
sum suis creare naturam, quæ pro-
prio quodam motu & necessaria
cuiusdam voluntatis impulsu, ni-
hil aliud possit, nihil aliud velit,
nisi peccare: eo quod furis omniū
vitiōrum exagitata, & inflamma-
ta, in omnia turpitudinum ba-
rathra inexhausta cupiditate rapi-
atur. Innumera sunt talia quæ bre-
uitatis studio prætermittimus: qui-
bus tamen cunctis satis euidenter
perspicuē monstratur, hoc apud
omnes

ADVERSVS HAERES.

omnes ferē hæreres quasi solenne Heretici
esse ac legitimū: vt semper pro-
phanis nouitatibus gaudeant, an-
tiquitatis scita fastidiāt, & per op-
positiones falsi nominis scientiæ & semp-
sede naufragent. Contrā verō, ca-
tholicorum hoc ferē proprium, de anti-
posita sanctorum patrum & com-
missa seruare, damnare prophanas
nouitates: & sicut dixit, & iterum
dixit Apostolus, Si quis adnuncia-
uerit, præterquam quod acceptum
est, anathemare. Hic fortasse alia
quis interroget, an & hæretici di-
uinae scripturæ testimonijs vtan-
tur: Vtuntur planē, & vehementer
quidem: nā videas eos volare per
singula quæquæ sanctæ legis volu-
mina: p. Mosi, per regnorū libros,
per Psalmos, per Apostolos, p. Eu-
gelia, p. prophetas. Siue. n. ap. suos,
siue alienos: siue priuatim, siue pu-
blice: siue in sermonib; siue libris:
siue ī cōuiuijs, siue in plateis: nihil
vnā pene de suo præferūt, q. nō etiā
D 6 scrip-

VINCENT.

scripturæ verbis adumbrare contetur. Lege Pauli Samozateni opuscula, Priscilliani, Eunomij, Ioviniani, reliquarumque pestium: cernas infamam exemplorum congeriem, prope nullam omitti paginam, quæ non noui aut veteris Testamenti sententijs fucata & colorata sit. Sed tanto magis cauendi & pertimescendi sunt, quanto occultius sub diuinæ legis umbraculis latitant. Sciunt enim factores suos nulli ferè citò esse placituros, si nudi & simplices exhalentur atque idcirco eos celestis eloquij, velut quodam aromatico aspergunt: ut ille qui humanum facile despiceret errorem, diuina non facile contemnat oracula. Itaque faciunt quod hi solent, qui paruulis austeram quendam temperanturi pocula, prius ora melle circumlinunt: ut incauta ætas cum dulcedinem præsenferit, amaritudinem non reformidet. Quod etiam hijs curæ est, qui mala gramina & no-

xios

ADVERSVS HAERES.

xios succos, medicaminum vocabulis præcolorat: ut nemo ferè ubi ergo dicitur superscriptum legerit remedium, etiam per suspicetur venenum. Idem denique xides & Saluator clamabat. Attendite vobis à Pseudoprophetis, qui veniunt rephar ad vos in vestitu ouium, ab intus macæ, autem sunt lupi rapaces. Quid est phar vestitus ouium, nisi Prophetarum macæ & Apostolorum proloquia, quæ ipse verò dem ouili quadam synceritate agnovit illi immaculato, qui tollit peccatum mundi, tanquam vellera quædam Mat. 7 texuerunt. Qui sunt lupi rapaces, Vestitum sensus hæreticorum feri, & rabi- bidi, qui caulas Ecclesiæ semper inuium festant, & gregem Christi quaquā possunt, dilacerant: Sed ut fallacius incautis ouibus obrepant, manente luporum ferocia deponunt pilas lupinam speciem, & sese diuinæ legis sententijs, velut quibusdā vel- leribus obuolunt: ut cum quisque lanarum molliem præsenferit, ne quaquam aculeos dentium perti-

D 7 mescat.

VINCENT.

Fructus mescat. Sed quid ait Saluator? **Ex**
hæreti fructibus eorum cognoscetis eos.
corum Id est, cum ceperint illas voces nō
iam proferre tantum, sed etiam ex
ponere: nec adhuc iactare solum,
sed etiam interpretari: tunc amari
tudo illa, tunc acerbitas, tunc ra-
bies intelligitur, tunc novitiū vi-
rust exhalabitur, tunc prophanæ
novitates aperiuntur, tunc primū
scindi sepem videas, tunc transfer-
ri Patrum terminos, tunc catholi-
cam fidem cædi, tunc ecclesiasticū
dogma lacerari. Tales erant hij
quos percutit Apostolus Paulus
in secunda ad Corinthios dicens:
Nam cuiusmodi inquit, Pseudoapo-
stoli, operarij subdoli, transfigu-
rant se in Apostolos Christi. Quid
est transfigurātes se in Apostolos
Christi: Proferebant Apostoli di-
vinæ legis exempla, proferebāt &
illi: Proferebant Apostoli Psalmō-
rū autoritates, proferebant & illi:
Proferebant Apostoli sententias
Prophæ-

† exha-
latur.

I. CO. II

Trans-
figura-
re se in
Apo-
stolos
Chri-
sti, qd.

ADVERSUS HAERES.

Prophetarum, & illi nihilominus
proferebant. Sed cum ea quæ simi-
liter protulerāt, interpretari nō si-
militer ceperissent: tunc simplices à
subdolis, tunc infucati à fucatis,
tunc recti à perversis, tunc postre-
mo veri Apostoli à falsis Aposto-
lis discernebantur. Et non mirum
inquit. Ipse enim Satanas transfi-
gurat se in angelum lucis: non est
ergo magnum, si ministri eius trās-
figurantur, sicut ministri iustitiæ.
Ergo secundū Apostoli Pauli Ma-
gisterium, quotiescunq; vel Pseu-
doapostoli, vel Pseudoprophetæ,
vel Pseudodoctores, divinæ legis
sententias proferunt, quibus male
interpretatis errores suos adstrue-
re conentur, non dubium est, quin
antisui callida machinamen-
ta sectentur: quæ ille nun-
quam profecto comminiscere-
tur, nisi sciret omnino nul-
lam esse ad fallendum faciliorem
viam, quam ut ibi nefarij erroris
subin-

VINCENT.

subinducitur fraudulentia, ibi di-
uinorum verborum prætendatur
autoritas. Sed dicit aliquis: Vnde
mat. 4 probatur quod sacræ legis exem-
plis diabolus vti soleat: Legat euā-
gelia, in quibus scribitur: Tunc ad-
sumpsit eum diabolus, id est, domi-
num Salvatorem: & statuit illū su-
pra pinnam templi, & dixit ei: Si fi-
lius Dei es, mitte te deorsum, scri-
ptū est enim quod angelis suis mā-
davit de te, vt custodiant te in o-
mnibus vijs tuis: In manibus tol-
lent te, ne fortē offendas ad lapidē
pedem tuum. Quid hic faciet mi-
sellis hominibus, qui ipsum domi-
num maiestatis scripturarum testi-
monijs adperiuit: Si, inquit, filius
Dei es, mitte te deorsum. Quare?
Scriptum est enim, inquit. Magno
perē nobis doctrina loci istius at-
tendenda atq; retinenda est, vt tā-
to evangelicæ autoritatis exēplo,
quādo aliquos Apostolica, seu pro-
phetica verba proferre contra ca-
tholicā

ADVERSUS HAERES.

tholicam fidem videremus, diabo-
lum per eos loqui minimē dubite-
mus. Nam sicut tunc caput capiti,
ita nunc quoq; membra membris
loquuntur: membra scilicet diabo-
li membris Christi: perfidi fide-
lis, sacrilegi religiosi, hæretici
postremo catholici. Sed quid tan-
dem dicit? Si, inquit, filius Dei es,
mitte te deorsum. Hoc est, filius es-
se vis Dei, & hæreditatē regni cœ-
lestis accipere, mitte te deorsum,
id est, ex istius te sublimis Ecclesię
quæ etiam templum Dei putatur,
doctrina, & traditione demitte.
Ac si quis interroget quempiā hæ-
reticorum sibi talia persuadētem.
Vnde probas, vnde doces, quod Ec-
clesiæ catholicæ vniuersalē & an-
tiquam fidem dimittere debeam?
Statim ille: Scriptum est enim. Et
continuo mille testimonia, mille
exempla, mille autoritates parat,
de Lege, de Psalmis, de Apostolis,
de Prophetis, quib. nouo & malo
more

Mitte
re se de
orsum
quid.

VINCENT.

Ex ca- more interpretatis, ex arce catho-
tholi- lica in hæreseos barathrum infer-
ca arce lix anima præcipitetur. Iam verò
in hæ- illis quæ sequuntur promissioni-
reseos bus miro modo incautos homi-
bara- nes hæretici decipere consueve-
thrum runt. Audent etenim polliceri, &
præci- docere, quod in Ecclesia sua, id est,
pitari. in communionis suæ conuenticu-
lo magna & specialis ac plane per-
sonalis quædã sit Dei gratia, adeo
vt sine vlllo labore, sine vlllo stu-
dio, sine vlla industria, etiã si nec
quærant, nec petant, nec pulsant,
quicumque illi ad numerum suum
pertinent, tamen ita diuinitus dis-
spensentur, vt angelicis euecti ma-
nibus, id est, angelica protectione
seruari, nunquam possint offende-
re ad lapidem pedem suum, id est,
nunquam scandalizari. Sed dicit
aliquis, Si diuinis eloquijs, senten-
tijs, promissionibus, & diabolus &
discipuli eius vtuntur, quorũ alij
sunt Pseudopostoli & Pseudopro-
phetæ,

ADVERSVS HAERES.

phetæ, & Pseudomagistri, & omnes
ex toto hæretici, quid facient ca-
tholici homines, & matris Eccle-
siæ filij? quonam modo in scriptu-
ris sanctis veritatem à falsitate di-
scernent? Hoc scilicet facere mag-
nopere curabũt, quod in principio
Cõmonitoriij istius sanctos & do-
ctos viros nobis tradidisse scripsi-
mus: vt diuinũ canonem secundum
vniuersalis Ecclesię traditiones, &
iuxta catholici dogmatis regulas
interpretentur: in qua item catho-
licæ apostolicæq; Ecclesiæ sequan-
tur necesse est Vniuersitatem, Anti-
quitatẽ, Consensionem. Et si quan-
do pars contra vniuersitatẽ, noui-
tas cõtra veritatẽ, vnus vel pau-
corum errantium dissensio contra
omnium uel certẽ multo pluriũ ca-
tholicorum consensionem rebella-
uerit, præferant partis corruptiõĩ,
vniuersitatis integritatem: in qua
eadẽ vniuersitate, nouitatis, ppha-
nitati antiquitatis religionẽ: itemq; in

VINCENT.

In ipsa vetustate, vnius sue patre-
cissimorum temeritati, primum om-
nium generalia si qua sunt vniuer-
salis Concilij decreta proponant.
Tunc deinde si minus est, sequatur
quod proximum est, multorum atq;
magnorum consentientes sibi sen-
tentias Magistrorum: quibus adiu-
uante domino fideliter, sobrie, sol-
licite observatis, non magna diffi-
cultate noxios quosq; exurgentium
haeticorum deprehendemus er-
rores. Hic iam consequens esse vi-
deo, vt exemplis demonstrarem, quo-
nam modo prophanae haeticorum
nouitates, prolatis atque collatis
veterum Magistrorum concordanti-
bus sibi met sententijs, & deprae-
hendantur & condemnentur. Quae
tamē antiqua sanctorum Patrum
consensio, non in omnibus diuinae
legis quaestinniculis, sed solum cer-
te praecipue in fidei regula magno
nobis studio & inuestiganda est, &
sequenda. Sed neq; semper, neq; o-
mnes

In qui-
bus in-
ter se
cōsen-
tiāt pa-
tres or-
thodo-
xi.

ADVERSVS HAERES.

nes haereses hoc modo impugnan-
dae sunt, sed nouitiae recentesq; tā-
tummodo: cum primū scilicet exo-
riuntur, antequam infallariunt ve-
tustae fidei regulas, ipsius tempo-
ris vetentur angustijs, ac priusquā
manante latius veneno Maiorum
volumina vitare conentur. Cæte-
rum dilatata & inueterata hære-
ses nequaquaquam hac via adgre-
diendae sunt, eo quod prolixo tem-
porum tractu longa hys furandae
veritatis patuerit occasio. Atq; i-
deo quascunque illas antiquiores,
vel schismatum, vel hæreseon pro-
phanitates, nullo modo nos oportet,
nisi aut sola, si opus est, scriptu-
rarum autoritate conuincere, aut
certē iā antiquitus vniuersalibus
Sacerdotum catholicorum Con-
cilij conuictas damnatasq; vitare.
Itaq; cum primum mali cuiusq; er-
roris putredo erumpere coeperit,
& ad defensionem sui sacrae legis
verba furari, eaq; fallaciter & frau-
dulenter

Quorū Pa-
trū sen-
tētiās
sequi o-
porte-
at.

VINCENT.

dulcēter exponere: statim interpre-
tando canoni Maiorū sentētię cō-
gregandę sunt, quibus illud quod
cūq; exurget nouitiū, ideoq; pro
phanū, & absq; vlla ambage pda,
& sine vlla retractatione damnet.
Sed eorū duntaxat Patrū sentētię
conferendę sunt, qui in fide & cō-
munione catholica, sanctē, sapien-
ter, constanter viuētes, docētes,
& permanentes, vel mori in Chri-
sto fideliter, vel occidi pro Chri-
sto fœliciter meruerunt. Quibus
tamen hac lege credendum est, vt
quicquid vel omnes, vel plures v-
no eodemque sensu manifestē, fre-
quenter, persēueranter, velut quo-
dam consentiente sibi magistrorū
concilio, accipiēdo, tenendo, tra-
dendo firmauerint: id pro indubi-
tato, certo ratōq; habeatur: quic-
quid vero, quamuis ille sanctus, &
doctus, quamuis Episcopus, quam-
uis Confessor & Martyr, pręter o-
mnes, aut etiā contra omnes sen-
serit,

ADVERSVS HAERES.

ferit, id inter proprias & occultas
& priuatas opiniūculas à commū-
nis, publicę, ac generalis sententię
autoritate secretum sit: nec cū sum-
mo æternę salutis periculo, iuxta
sacrilegam hęreticorum & schis-
maticorum consuetudinem, vni-
uersalis dogmatis veritate dimis-
sa, vnius hominis nouitium sectę
mur errorem. Quorum beatorum
Patrum sanctum catholicūq; cō-
sensum, ne quis sibi temere forte
contemnendum arbitretur, ait in
prima ad Corinthios Apostolus:
Et quosdam quidem posuit Deus
in ecclesia, primū Apostolos, quo-
rum ipse vnus erat: secundo Pro-
phetas, qualem in Actibus Aposto-
lorū legimus Agabum: tertio do-
ctores, qui tractatores nunc appel-
lātur, quos hic idem Apostolus eti-
am Prophetas interdum nuncu-
pat, eō quod per eos Prophetarū
mysteria populis aperiant. Hos er-
go in Ecclesia Dei diuinitus p tpa &

I.CO.II

Tracta-
tores.
Pro-
phetę.

VINCENT.

& loca dispensatos, quique in sensu catholici dogmatis vni aliquid in Christo sentientes contempserit, non hominem contemnit, sed Deum: à quorum viridica vnitatem quis discrepet, impensius obrestatur idem Apostolus dicens: Obsecro autem vos fratres, vt id ipsum dicatis omnes, & nō sint in vobis schismata: sitis autē perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. Quod si quis ab eorum sententiæ communionem descuerit, audiet illud eiusdem Apostoli: Nō est Deus dissentionis, sed pacis: Id est, non eius, qui à cōsentiendi vnitatem defecerit, sed eorum qui in cōsentiendi pace permanserint: Sicut in omnibus, inquit, ecclesijs sanctorū doceo, id est, catholicorum: quæ ideo sanctæ sunt, quia in fidei communionem persistunt. Et ne quis fortitan prætermisissis cæteris, se solum audiri, sibi soli credi arrogaret, paulo post ait: An à vobis, inquit,

verbum

ADVERSVS HAERES.

verbum Dei potest, aut in vos solos deuenit? Et ne hoc quasi perfunctorie acciperetur, adiecit: Si quis, inquit, videtur Propheta esse aut spiritalis, id est, spiritalium rerum Magister, summo studio equalitatis & vnitatis cultor existat: vt scilicet neq; opiniones suas cæteris præferat, & ab vniuersorum sensibus nō recedat. Cuius rei mādāta qui ignorat, inquit, id est, qui aut nescita non discit, aut scita cōtemnit, ignorabitur: hoc est, indignus habebitur, qui inter vnitos fide & exequatos humilitate diuinitus respiciatur: q̄ malo, nescio, an quicquā acerbius cogitari queat. Quod tamen iuxta Apostolicā comminationē Pelagiano illi prouenisse cernimus Iuliano, q̄ se collegarū sensui, aut incorporare neglexit, aut excorporare præsumpsit. Sed iam tempus est, vt pollicitem proferamus exemplum: vbi & quomodo sanctorum Patrum sen-

tentia

Iulianus Pelagianus,

secūda
pars,
pene
totam
terci
dit.

Reca-
pitula-
tio.
Duob.
modis
vera si-
des ad
proba-
tur.

VINCENT.

tentia congregatæ sint, vt secu-
dum eas ex decreto atq; autorita-
te Concilij, ecclesiasticæ fidei fige-
retur. Quod quo commodius fiat,
hic sit iam huius Commonitorij
modus, vt cætera quæ sequuntur,
ab alio sumamus exordio. Secun-
dum Commonitorium interlap-
sum est, neque ex eo amplius quic-
quid, quàm postrema particula re-
mansit, id est, sola recapitulatio,
quæ & subiecta est. Quæ cū ita sint,
iam tempus est vt ea quæ duobus
hijus commonitorijs dicta sunt, in
huius secundi fine recapitulemus.
Diximus in superioribus hanc fu-
isse semper & esse hodieq; catholi-
corum consuetudinem, vt fidē ve-
ram duobus hijus modis adprobēt.
Primum diuini canonis autorita-
te: deinde Ecclesiæ catholicæ tra-
ditione: non quia canon solus non
sibi ad vniuersa sufficiat, sed quia
verba diuina pro suo pleriq; arbi-
tratu interpretantes, varias opi-
niones

ADVERSUS HAERES.

niones erroresq; concipiant. Atq;
ideo necesse sit, vt ad vnam eccle-
siastici sensus regulam scripturæ
cœlestis intelligētia dirigatur: in
hijis duntaxat præcipuè quæstioni-
bus, quibus totius catholici dog-
matis fundamenta nituntur. Item
diximus, in ipsa rursus Ecclesia v-
niuersitatis pariter & Antiquita-
tis consensionem spectari oportere,
ne aut ab vnitatis integritate
in partē schismatis abrumparamur,
aut ē vetustatis religione in here-
seon nouitates præcipientur. Itē
diximus, in ipsa Ecclesiæ vetusta-
te, duo quædam vehementer stu-
diosèq; obseruanda, quibus peni-
tus inhærere deberent, quicunque
hæretici esse nolint. Primū si quid
esset antiquitus ab omnibus Eccle-
siæ catholicæ Sacerdotibus vniuer-
salis Cōcilij autoritate decretum:
Deinde, si qua noua exurgeret quæ-
stio, vbi id minime reperiretur, re-
currendum ad sanctorum Patrum

VINCENT.

sententias, eorum duntaxat, q suis
quib; temporibus & locis in vnita
te communionis & fidei permanē
tes, Magistri pbabiles extitissent.
Et quicquid vno sensu atq; consen
su tenuisse inuenirētur, id ecclesiæ
verum & catholicum absque vllō
scrupulo iudicaret. Quod ne præ
sumptione magis nostra quam au
toritate ecclesiastica promere vi
deremur, exemplum adhibuimus
sancti concilij, quod ante trienniu
ferme in Asia apud Ephesum cele
bratum est, viris clarissimis Basio
Antiochoq; consulibus. Vbi cū de
sanciendis fidei regulis disceptare
tur, ne qua illic forsitan prophana
nouitas in modum perfidiæ Ari
minensis obreperet, vniuersis Sa
cerdotibus, qui illo ducēti fere rō
mero cōuenerant, hoc catholiciss
imum, felicissimum atq; optimum
factu visum est, vt in medium san
ctorum Patrum sententiæ profer
rentur, quorum alios Martyres,
alios

ADVERSVS HAERES.

alios Confessores, omnes verō ca
tholicos Sacerdotes fuisse, & per
mansisse constaret: vt scilicet ritē
atq; solenniter ex eorū cōsensu at
que decreto antiqui dogmatis re
ligio confirmaretur, & prophana
nouitatis blasphemia condemna
retur. Quod cū ita factum foret,
iure meritoque ille Nestorius, ca
tholicæ vetustati contrarius, bea
tus verō Cyrillus sacrosanctæ an
tiquitati consentaneus iudicatus
est. Et vt ad fidem rerum nihil de
cesset, etiam nomina & numerum
(licet ordinem fuissemus obliti) e
didimus eorum Patrū, iuxta quo
rum ordinem ibidem concinnen
tem sibi concordemq; sententiam
& legis sacre proloquia exposita
sunt, & diuini dogmatis regula cō
stabilita. Quos ad confirmandam
memoriam hic quoq; recensere ne
quaquam superfluum est. Sunt er
go hī viri, quorum in illo Conci
lio, vel tanquā iudicium, vel tan
quam

VINCENT.

quam testiū scripta recitata sunt.
Sanctus Petrus Alexandrinus episcopus, Doctor præstantissimus, & Martyr beatissimus: Sanctus Athanasius eiusdem ciuitatis antistes, Magister fidelissimus, & Cōfessor eminentissimus: Sanctus Theophilus eiusdem item vrbis episcopus, vir fide, vita, scientia satis clarus: cui successit venerandus Cyrillus, qui nūc illustrat Alexandrinam ecclesiam. Et ne forsitan vnus ciuitatis ac prouinciæ doctrina putaretur, adhibita sunt etiā illa Cappadociæ lumina, sanctus Gregorius Episcopus & Confessor de Nazanzo: Sanctus Basilius Cæsariæ Cappadoceę Episcopus & Confessor. Sanctus item alter Grægorius Nycenus Episcopus, fidei, conuersationis, integritatis & sapientiæ merito, fratre Basilio dignissimus. Sed ne sola Græcia aut Oriens tantum, verum etiam Occidentalis & Latinus orbis ita semper sensisse adpro-

AD VERSVS HAERES.

adprobaretur: lecte sunt quoq; ibi quædam ad quosdam Epistolæ, sancti Felicis martyris & sancti Iulij, vrbis Romæ Episcoporum. Et vt non solum caput orbis, verum etiam latera, illi iudicio testimonium perhiberent, adhibitus est à meridie beatus. Cyprianus Episcopus Carthaginensis & martyr, à septentrione sanctus Ambrosius Mediolanensis Episcopus. Hij sunt igitur omnes apud Ephesum sacro decalogi numero Magistri, Consiliarii, Testes, Iudicesq; producti: quorum beata illa Synodus doctrinā tenens, consilium sequens, credens testimonio, obediens iudicio, absq; trādio, præsumptione, & gratia, **† odio** de fidei regulis pronuntiauit. Quāquā multo amplior Maiorum numerus adhiberi potuerit, sed necesse non fuit: quia neque multitudinem negotij temporis occupari oportebat, & decem illos non aliud ferē sensisse, quā

**Cyri-
lus.**

**Capre-
olus e-
pisco-
pus.**

VINCENT.

ceteros omnes collegas suos ne-
mo dubitabat. Post quæ omnia ad-
iecimus etiam beatam Cyrilli sen-
tentiam, quæ gestis ipsis ecclesiasti-
cis continetur. Namque cum lecta
esset sancti Capreoli Episcopi Car-
thaginensis Epistola, qui nihil ali-
ud intendebat, & precabatur, nisi
vt expugnata nouitate antiqui-
tas defenderet, ita Episcopus Cy-
rillus proloquutus est & definiuit:
quod hic quoque interponere nõ ab-
re videtur: ait enim in fine gesto-
rum: Et hæc, inquit, quæ lecta est
epistola venerandi, & multum re-
ligiosi Episcopi Carthaginensis Ca-
preoli, fidei gestorum inseretur,
cuius aperta sententia est: vult e-
nim antiquæ fidei dogmata confir-
mari, nouitia vero & superflue ad-
inuenta, & impie promulgata re-
probari atque damnari. Omnes epi-
scopi adclamauerunt, hæc omnium
voces sunt, hæc omnes dicimus,
hoc omnium votum est. Quæ tan-
dem

AD VERSVS HAERES.

dem omnium voces, atque omnium
vota, nisi vt quod erat antiquitus
traditum teneretur, quod adinuē-
tum nuper, exploderet? Post quæ,
admirati sumus & prædicaui-
mus, quanta Concilij illius fuerit humi-
litas, & sanctitas, & quot numero
sacerdotes, pene ex maiori parte
metropolitani, tantæ eruditionis,
tantæque doctrinæ vt propè omnes
possint de dogmatibus disputare:
Quibus quum ipsa in vnum cõgre-
gatio audendi à se aliquid & sta-
tuendi addere videretur fiduciam
nihil tamen nouarent, nihil præ-
sumerent, nihil sibi penitus arro-
garēt, sed omnimodis præcauerent,
ne aliqd posteris traderēt, q̃ ipsi à
Patrib. nõ accepisset: & nõ solū in
p̃senti rē bene disposerēt, verū e-
tiam post futuris exempla præbe-
rent, vt & ipsi scilicet sacratæ Ve-
tustatis dogmata colerent, pro-
phanæ vero Nouitatis ad inuenta
damnarent. Inuesti etiam sumus

E 5 in Ne-

Excerpta
de Nestorij
arrogantia.

Hec nota
stra quod
que tempe-
sta-
tis insa-
ni ha-
retici
impie
docere
conantur.

Xystus
Papa.

VINCENT.

in Nestorij sceleratam presumptionem, quod sacram scripturam se primum & solum intelligere, & omnes eos ignorasse iactaret, quicquid ante se Magister munere prelati, diuina eloquia tractauissent: vniuersos scilicet Sacerdotes, vniuersos Confessores & Martyres: quorum alij explanassent Dei legem alij vero explanantibus consensissent, vel credidissent: totam potestatem etiam hunc errare & semper errasse adseueraret Ecclesiam, quae ut ipsi videbatur ignaros, erroneosque Doctores & sequuta esset & sequeretur quae omnia licet cumulatim abundeque sufficerent, ad prophetas quasque nouitates obruendas & extinguendas, tamen ne quid desset tantae plenitudini videretur, ad postremum adiecimus geminam apostolicam sedis auctoritatem: vnam scilicet sancti Papae Xysti, qui nunc Romanam Ecclesiam, venerandus illustrat: alteram praecessoris sui beatae

ADVERSUS HAERES.

beatae memoriae papae Celestini, quam hic quoque interponere necessarium iudicauimus. Ait itaque papa Xystus in epistola, quam de causa Nestorij Antiocheno misit Episcopo, Ergo, inquit, quia sicut ait Apostolus, Fides vna est, quae euidenter obtinuit: dicenda credamus, & tenenda credamus. Tandem illa etnenda & credenda prosequitur & ait: Nihil ultra, liceat Nouitati, quia nihil addi conuenit Vetustati. Perspicua maiorum fides & credulitas, nulla ceteri permixtione turbetur. Omnino apostolicum. ut Maiorum crudelitatem perspicuitatis lumine ornaret, nouitias vero prophanitates ceteri permixtione describeret. Sed & Papa Celestinus pari modo eademque sententia: Ait enim in epistola, quam Gallorum sacerdotibus misit, arguens eorum conuiuentiam: quod antiquam fidem silentio destituentes,
E 6 propheta

VINCENT.

prophanas nouitates exurgere paterentur. Merito, inquit, causa nos respicit, si silentio foueamus errorem. Ergo corripiantur huiusmodi, non sit hijs liberum habere pro voluntate sermonem. Hic aliquis fortasse addubitet, quinam sint illi, quos habere prohibeat liberum pro voluntate sermonem: vetustatis prædicatores, an Nouitatis adinuentores. Ipse dicat & dubitatio nem legentium ipse dissoluat. Sequitur enim: Desinat, inquit, si ita res est, id est, si ita est vt apud me quidam vrbes & prouincias vestras criminantur, quod eas quibusdam nouitatibus cõsentire noxia dissimulatiõne faciatis: desinat itaq; inquit, si ita res est, incessere nouitas Vetustatem. Ergo hæc fuit beati Celestini beata sententia, nõ vt Vetustas cessaret obruere Nouitatem: sed potius Nouitas desinere incessere Vetustatem. Quibus apostolicis catholicisque decretis quisquis

ADVERSVS HAERES.

Quisquis refragatur, insultet primum omnium necesse est, memorie sancti Celestini, qui statuit vt desineret incessere Nouitas Vetustatem: deinde irrideat desinita sancti Xysti, qui censuit ne vltra quicquam liceat Nouitati, quia nihil addi conuenit Vetustati. Sed & beati Cyrilli statuta cõtemnat, qui venerandi Capreoli zelum magna prædicatione laudauit: quod antiqua fidei dogmata confirmari cuperet, nouitia vero adinuenta damnari. Ephesinam quoq; Synodum, id est, totius pene orientis, sanctorum Episcoporum iudicata proculcet: quibus diuinitus placuit, nihil aliud posteris credendum decernere, nisi quod sacrata sibi que in Christo consentiens sanctorum Patrum tenuisset antiquitas: quib; etiam vociferantes, & acclamantes, vno ore testificati sunt, has esse omnium voces, hoc omnes optare, hoc omnes cõsere:

VINCENT.

vt sicut vniuersi ferè ante Nesto-
rium hæretici contemneres Ve-
tustatem, & adserentes Nouitatē
damnati forent, ita ipse quoq; Nes-
torius autor Nouitatis, & impu-
gnator Vetustatis cōdemnaretur.
Quorum sacrosancta & cœlestis
gratiæ munere inspirata consen-
sio cui displicet, quid aliud sequi-
tur, nisi vt prophanitatem Nesto-
rii adserat nō iure damnatam? Ad
extremum quoq; vniuersam Chri-
sti Ecclesiam, & Magistros eius A-
postolos & Prophetas, præcipueq;
tamen Apostolum Paulum, velut
quædam purgamenta contemnati:
illam, quod à religione colendæ &
excolendæ semel sibi traditæ fidei
nūquam recesserit: illum vero, qui
scripserit, O Thimothee depositū
custodi, deuotans prophanas vocū
nouitates. Et item: Si quis vobis
adnuntiauerit præterquàm quod
accepistis, anathema sit. Quod si
neq; apostolica definita, neq; eccle-
siastica

1. Ti. 6.

Gala. 1.

ADVERSVS HAERES.

siastica decreta temeranda sunt,
quibus secundum sacrosanctam V-
niuersitatis & antiquitatis consen-
sionem cuncti semper hæretici, &
ad extremum Pelagius, Celestius,
Nestorius, iure meritoq; damnati
sunt, necesse est profectō, omnibus
deinceps catholicis, qui sese Eccle-
siæ matris legitimos filios proba-
re student, vt sanctę sanctorum pa-
trum fidei inhæreant, adglutinēt,
immoriātur: prophanas vero pro-
phanorum nouitates detestentur,
horrescant, insectentur, persecū-
tur. Hæc sunt ferè quæ duobus Cō-
monitorijs latius disserta, aliquan-
to nunc breuius recapitulandi le-
ge cōstricta sunt: vt memoria mea
cui adminiculandæ ista con-
fecimus, & commonendi
assiduitate reparetur,
& prolixitatis fa-
stidio non ob-
ruatur.

F I N I S.

Ioannes Costerius

ad Lectorem.

Quoniam hunc D. Vincentij librum doctissimi cuiusq; iudicio, longe optimum, eiusq; lectionem non tantum utilem, sed & necessariam quoq; hac tempestate omnibus esse constat, non solum Theologiæ candidatis, sed Iurispiritibus quoque & Medicis, omni deniq; & conditioni & ætati, visum est hic commentariolum quoddam adiungere, in eorū præsertim gratiam, qui in diuinorum librorum lectione minùs exercitati sunt: vt in promptu habeant, quonodos omnes, si qui inter legendū sese offerant, dissoluere possint.

Vale.

In D. Vincentij de catholicæ fidei veritate librum breuia quædam scholia.

Tunc idem prouidebit, vt Antiquitati, &c.,

Tunc item prouidebit, vt Antiquitati inhereat) Tertullianus lib. de præscriptionibus contra hæreticos. Constat omnem doctrinam, quæ cum Ecclesijs apostolicis, matricibus & originalibus fidei conspiret, veritate deputandam, id sine dubio tenentem, quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo accepit. Hæc ille ibi. Qui liber quum utilissimus sit: & hac tempestate lectu perquam necessarius, necessum est vt à sacrarum literarum studiosis diligentissime euoluatur. Nā præterquam quod multa tradit, quæ ad veræ atq; orthodoxæ fidei cum patrociniū tum cōseruationem faciunt: mirificè quoq; hæreticorū mores vitamq; depingit.

Tempore Donati) Is capitis sui somnium sequutus, solam Christi Ecclesiam in Aphrica esse dicebat: neq; vsquam alibi nisi isthic verū esse baptismū. Cuius vesaniæ multiti ad-

ei adhaerentes, magnam calamita-
tem Aphricanis Ecclesijs attule-
rant: quum impij ac crudeles ho-
mines nō minus ferro q̄ impijs vo-
cibus circumquaq; in obstitentes
desaeuissent: vt quos ratione non
poterāt, terrore ac pœnis in suam
sententiam pertraherent. Cum
hoc pernicioso ac pertinaci malo
quum atrox & longa D. Aurelio
Augustino pugna fuisset, tandem
profligauit, excidit, extinxit.

Item quando Arrianorum vene-
num.) Arriana factio ab Arrio quo-
dam Alexandrinæ ecclesiæ presby-
tero initium sumpsit. Is philoso-
phicæ scientiæ typho inflatus, no-
uum ac nefariū dogma orbi Chri-
stiano moliebat obtrudere, Chri-
stum Dei filiū Patri nō esse ο'μ'ο'υ
ε'ι'ο'υ hoc est, non eiusdem cum Pa-
tre essentia: sed creaturam esse, at-
que ideo Patre longē inferiorem.
Huius vero impietatis tam incre-
dibilis fuit successus, vt omnes
fere

fere Romani imperij ecclesias hæc
lues peruaserit: magna nimirum
facilitate ac plausu id cūctis seque-
tibz, quod Imperatoribus, quod
episcopis ferē omnibus probari vi-
debant. Scribit enim D. Hilarius li-
bro contra Constantium Augustū
centum & quinq; Episcopos fuisse,
qui Arrij perfidiam sequebantur.
Inter ceteros verō orthodoxos Pa-
tres qui sese huic errori infracta a-
nimi constantia opponebant, præ-
cipuē D. Athanasij episcopi Alexā-
drini claruit fides, & virtus, pr̄sus
adamantina, quē hæreticorum vis
terra mariq; infectata, nusq̄ quietū
desidere patiabat. Hac de re q̄ plu-
ra scire volet, hunc ad Eusebiū Cę-
sariensē ecclesiasticę hist. scriptorē
remittimus: nos, n. breuitati operā
dātes, omnia referre nō possumus.
Velut quēdam Bellona aut Furia.)
Has ec̄ca vetustas Deas fecit: quarū
alterā bellorū pr̄sulē, alterā furo-
ris matrē esse voluit. Hæc Gręci E-
rinnyn vocāt, α'π' τ'ῆς ἐ'ρ'ος το'υ
φ'ο'υ, id humanā mentē corrūpat.

De vtraq; Seneca in Tragœdijs. Se
quitur tristis
Sanguinolenta Bellona manu
Quæq; superbos vrit, Erinnyes.
Tres porro furias Poëtę esse sinxe-
runt, quas Cicero libro de natura
Deorum, speculatrices ac vindices
facinorum ac scelerũ esse scribit.

Capto prius omnium Imperato-
re) Aut de Constantio, Constan-
tini Cæsaris filio, qui post mortem
patris cum vtroq; fratre, Constan-
tino ac Constante imperium te-
nuit, aut de Valente loquitur: quo-
rum alter Orientalem, alter Occi-
dentalem Ecclesiam ad Arrianæ
perfidia defensionẽ nefanda cru-
delitate vexabat.

De Constantij Cæsaris impietate,
fraude ac Tyrannide multa sunt
in eo libro, quem sanctus Cõfessor
Hilarius Pictaviensis antistes, vni-
cum id temporis ac præclarũ Gal-
licanæ ecclesię lumen, magna cum
libertate aduersus hunc ipsum cõ-
scripsit:

scripsit: hominem (vt par erat) suis
coloribus perpulchrẽ depingens.
Grauissimam enim calamitatem
ecclesię Christi inflixit, & fortasse
neutiquam minorem, quã aut Ne-
ro, aut Decius: qui nihil aliud age-
ret, quã vt orbem terrarum (vt
Hilarij verbis dicã) pro quo Chri-
stus passus est, diabolo cõdonaret.
Porro Valens in morem Adę vxor-
is blandicijs flexus, quæ iam pridẽ
Arrij venenum imbiberat, Arrianę
sese factioni adiunxit: ad quod eti-
am maximas faces dabat Eudoxi-
us, qui ea tempestate Constantinopoli
litanam ecclesiam, non tam rege-
bat, quam pervertebat. Valentem
enim dum ab eo baptizaretur, iu-
re iurando obstrinxerat, vt Arria-
ni dogmatis se defensorem, atque
eorum qui huic obsisteret, hostem
exhiberet. Quod ille sanẽ haud se-
gniter effecit. Nam præter alia lu-
dibria, contumelias, terrores, ini-
urias ac supplicia quæ Christianæ fi-
dei cultoribus inferebat, tam atro-
cibus

cibus furijs in Monachos inuectus
est, vt horum tria milia, qui in va-
sta illa Aegypti solitudine, maxi-
mè vero apud Nitriam diuinis re-
bus dediti erant, profecturus ad
Persicum bellum, per tribunos ac
praefectos nequitiae suae satellites
ad malitiam euocari, nolentes fu-
stibus ad internecionem mastrari
iussit: aliquod etiam milia Barba-
ris trucidanda obiectas, in eo prae-
lio q̄ aduersus Gotthos confligit.
Cuncta deinde palatii culmina)
De aulicis proceribus dicit, qui om-
nes Arrianam pestem contoue-
bant. Deniq; & Iustina Valentinia
ni maioris vxor, post viri mortē,
Arrij virus, quod longo tempore
ob viri metum, quem catholicae fi-
dei admodum tenacem sciebat, al-
ta mente repositum gestarat, Valen-
tiniano filio etianum adolescenti
infundere conabatur. Hęc Medio-
lani aliquandiu agens, incredibilē
molestia Christi sacerdotibus ad-
ferebat, atq; in primis validissimū
illum

illū Ecclesiae murū, (D. Ambrosiū)
dico) minis, terroribus atq; omni
armorum genere arietare ac per-
fringere moliebatur, quamuis ille
interim ob Iesabelis illius insania
ne latum quidem vnguem a sua cō-
stantia dimoueretur.

Oppleta sanctis ergastula, carce-
res, metalla.) Ergastula loca e-
rant in agris vbi deteriora manci-
pia vincula operabantur: dicta vox
a verbo ἐργάζομαι, quod est ope-
ror. Eo quoq; protrudebantur ho-
mines obzati, qui addicti & nexi
apud veteres Iurisconsultos dice-
bantur, quos lege duodecim tabu-
larum ob es alienum creditoribus
in tēporariam seruitutē addictos
fuisse cōstat. Huiusmodi quoq; ser-
uitutē apud Hebrēos fuisse declarat
4. Reg. voluminis cap. 4. Ecce cre-
ditor venit, vt tollat filios meos
ad seruiendū sibi. De ergastulo me-
mini me legisse i vita D. Clemētis,
quē. 3. post D. Petrū Rom. ecclesiae
prae-

præfuisse ferunt. Cum peruenisset
(inquit ille quisquis fuit, qui eam
historiam conscripsit) beatus Cle-
mens ad locum exilij, erant illuc
in ergastulis ad secunda marmora,
Christianorum plusquam duo mi-
lia. Tertullianus item in libro de
habitu muliebri. Apud Barbaros
quosdam, quia vernaculum est au-
rum & copiosum, auro victos in
ergastulis habent. Præterea Colu-
mella li. de re rustica. I. Mancipia
vincta, quæ sunt ergastuli, per no-
mina quædæ villicus citare debe-
bit, atque explorare, ut sint compe-
dibus diligenter innexa, &c.

Metalla) De fodinis agit, in qui-
bus effodiebatur vel aurum, vel ar-
gentum, æs, plumbum, ferrum. Om-
nia enim quæ sub terram fodien-
do reperiuntur, Alciatus vir no-
stra ætate doctissimus, metalli no-
mine comprehensa scribit: sic di-
ctum, quia α' Μορ μεταλλος
id est,

id est, aliud post aliud inueniatur.
Qui huic operi destinati erant, gra-
tissimam seruitutem seruiebant:
quum in subterraneis specubus tam
quam à communi luce reiecti, cel-
læ viui sepulchri iacerent. Tum etiam
præterquam quod intollerandis
laboribus premebantur, nunquam
libertatem, semper verò mortem
expectabant. Proximi enim erant
his, de quibus extremum supplicium
sumebatur: quod ex Pauli Iure
consulti verbis liquet. Summa sup-
plicia, inquit, sunt crux, crematio,
decollatio: mediocrium autem de-
lictorum pænæ sunt, metallum, lu-
dus, deportatio: minimæ, relega-
tio, exilium, opus publicum, vincu-
la. Destomachatur Anneus Seneca
quodam loco in hominum inex-
plebilem auaritiam, qui seruos in
metalla defoderent, nec contenti
essent ijs rebus, quas palam atque in
propatulo habemus, sed venas ter-
rarum lapidumque rimarentur, atque
in tenebris male obstrusa quære-
rent.

rent. Auream enim arenā, hoc est,
auri ramenta effodiebant, quæ au-
rificum studio repurgata atq; con-
flata, cudendę monetę apta fiebāt.
In id verō operis, damnabantur
præfracti ac refractarii seru i, tum
verō potissimum atrociores fures
quos Græci γαρδύρας vocant,
quod noctu viatores palliis vesti-
busq; spoliarent. In eam ergo lato-
niam ab impijs Imperatoribus
qui Christum libera voce confessa-
erant, relegabantur, quemadmo-
dum cum ex alijs locis, tū verō cui-
dentius ex D. Cypriani scriptis do-
ceri potest. Igitur in epistola cuius
initium, gloria quidem vestra, De-
niq; exemplum inquit: vestrum, se-
cuta multiplex plebis portio, con-
fessa est vobiscum pariter, & pari-
ter confortata est, connexa vobis
vinculo fortissimę charitatis, & d-
præpositis suis nec carcere nec me-
tallis separata. Et Paulo post: Qui
triumphus in pectore, ynumquem
que

que vestrum ad promissum dei pre-
mium, de iudicij die esse securum
ambulare in metallo, corpore
quidem captiuo, sed corde regnan-
te. Præterea in quatuor Coronato-
rum vita sic legitur: Dum Diocle-
tianus omnes metallicos, hoc est,
eos, qui in metallo laborarent, cō-
gregaret, inuenit Claudium, Ca-
storium, Symphorianum & Nico-
stratum, mirificos in arte quadra-
taria.

Librum signatum illum prophe-
ticum, non seniores, &c.) Locus
est in Apocalypsi, capite quinto:
Et vidi, inquit, in dextera seden-
tis supra thronum, librum scriptū
intus & foris, signatum sigillis se-
ptem. Et vidi angelum fortem, &
prædicātem voce magna. Quis est
dignus aperire librū & soluere sig-
nacula eius? Et nemo poterat neq;
in cælo, neq; in terra, neq; subtus
terrā aperire librū, neq; respicere
illū. Et ego flebā multū, qm nemo
F 2 dignus

dignus inuentus est aperire illum
neq; videre eum. Et vnus de senio
ribus dicit mihi, Ne fleueris: ecce
vicit leo de tribu Iuda, radix Da
uid aperire librum, & soluere sep
tem signacula eius.

Librum Sacerdotalem quis nostrū
resignare audeat, signatum à Con
fessoribus, & multorum iam mar
tyrio consecratum? Perpulchra
sententia & Ambrosiano illo pe
ctore digna. Porro sacerdotalem
librum diuinam appellat scriptu
ram. Ea enim ipsis, vt conseruent,
vtq; expromant cum tempus ex
poscit, peculiariter est commissā:
quemadmodum Propheta docet:
Labia Sacerdotis custodiunt scien
tiam & legē ex ore eius requirent,
quia angelus domini est. Et alibi:
Interroga sacerdotes legem. Hunc
verò signatum librum, quem su
pra eleganter hæreditaria signacu
la vocat, nemo temere resignare,
hoc est violare ac corrumpere de
bet,

bet, quem multorum Martyrum
sanguine obsignatum & consecra
tum esse constat. Sanctorum enim
Patrum sanguis, quem, vt hunc fi
dei sui commissum librum integrū
atq; illegum seruarent, effuderunt,
veluti sigillum aut signaculum qđ
dam est huic libro appensum: quo
contestati sunt, vera, sincera, re
cta; esse, quæ in hoc sunt libro cō
scripta. Non absimilem huic sentē
tiam habet Tertullianus lib. 4. ad
uersus Marcionem: Videamus, in
quit, quid etiam Romani de proxi
mo sonent, quibus Euangelium &
Petrus & Paulus sanguine suo sig
natum reliquerunt. Qui violare
ausi non sunt, Confessores & Mar
tyres extiterunt) Longe aliud ve
teribus quam nunc vulgo signifi
cabat Confessor: quum iam diuis
ferē omnibus id nominis tribuāt,
quod olim non nisi ihs datum fuit,
qui ob Christo testimonium pub
licitus datum, publica aliqua cala
mitate vel pœna, non tamen mor
F 3 tee

te erant affecti. Qualis imprimis
fuit D. Hilarius Pictaviensis anti-
stes, qui ob catholicae fidei patroci-
nium, durissima quæq; ab Arriona
factione perpeßus, tandem per Sa-
turninum Arelatensem episcopum,
hominem crudelem, & sanguinari-
um, apud Phrygas tunc sæuitia &
barbarie nobiles relegatus est, v-
bi præclaros illos & nunquam in-
termorituros de Trinitate libros,
magno tum ingenio tum eloquen-
tia conscripsit. De hoc D. Hierony-
mus in epistola ad Magnum ora-
torem: Hilarius meorum Cōfessor
temporum, & episcopus, duode-
cim Quintiliani libros & stylo est
imitatus & numero. Et in epistola
quadam ad Marcellam: Tantum,
inquit, virum (agit autem de Hila-
rio) & temporibus suis disertissi-
mum repræhendere nō audeo: quī
& confessionis suæ merito, & Vi-
tæ industria, & eloquentiæ clari-
tate, vbicunque Romanum est
nomen, prædicatur. Huius quoque
nomi-

nominis elogium magnus ille
Paphnutius, de cuius sanctitate
multa sunt apud Eusebium in ec-
clesiastica Historia promeruit:
quem Maximinus Cæsar effosso
dextro oculo, & sinistro poplite
inciso, ad metalla damnavit. Mul-
ta sunt apud D. Cyprianum, quæ
ad eius rei, de qua nunc agi-
mus, pleniorē cognitionem fa-
ciunt, Libro de simplicitate Præ-
latorum: Confessio, ait, exor-
dium gloriæ est, non meritum
coronæ: non perficit laudem, sed
initiat dignitatem. Et statim:
Post confessionem maius peri-
culum est, quia plus aduersa-
rius prouocatus est. Denique,
in Sermone de Lapsis quinto:
Religiosa vox Christum locu-
ta est, in quem se semel credidisse
confessa est, &c.

Qui in modū septemplex cādela-
bri.)

bri.) Alludit ad candelabrum illud de quo multa in Exodo, capite. 25. quod sex calamis ex hastiliis eiis productis, magna arte atque ambitione fabrefactum erat. Ceterum candelabri nomine, quod totum aureum erat, doctores Christum, per lucernas vero septē, Spiritus gratiam septiformem intelligunt.

Quondam igitur venerabilis memorie Agrippinus Carthaginensis episcopus) Nequicquam haecenus ut de hoc viro apud veteres aliquid inuenirem, tentavi: preterquam quod D. Cyprianus libro de haereticis baptizandis obiter huius mentionem facit. Verba ipsius adtexam. Apud nos, inquit, non nova aut repentina res est, ut baptizandos censeamus eos, qui ab haereticis ad ecclesiam perueniunt, cum multi iam anni sint, & longa aetas, ex quo sub Agrippino bonae memorie viro, convenientes in unum episcopi

episcopi plurimi hoc statuerunt, &c.

Horum sententia ab ecclesia Romana reiecta est, quam & D. Augustinus in opere contra Donatistas refellit: potissimum libro tertio, sexto & septimo.

Nihil nouandum esse, nisi quod traditum est.) Traditum porro erat à Romana ecclesia, haereticos cum ad ecclesiam redire vellēt, sola manus impositione non retractione debere purgari. Ceterum ea epistola, quam ab Stephano papa ad Aphricam hic missam dicit, inter D. Cypriani opera est, libro epistolarum secundo, numero septima, cuius initium. Quaquam bene sibi conscius animus, &c. Epistola est lectu digna: nimirum & erudita, & antiquam illam Romanae ecclesiae grauitatem spirans. In ea vero (ut & illud hic quoque in studioforum gratiam adijciam) sententia est quaedam sordide admodum deprauata

prauata, cui nulla emulgatio hæc
nus remedium attulit. Nam po-
strema æditio, quam Colonienfes
anno. 44: nobis dederunt, in qua
vir ytraque lingua doctissimus.
D. Henricus Grauius multa vulne-
ra persanauit, locum corruptum
quidem esse ostendit, interpositis
duobus asteriscis, interim tamen
nihil adferens, quod eam tabem
sanare queat. Sententia vero hæc
est: Absit enim ab Ecclesia Roma-
na, vigorem suum tam prophana
facilitate dimittere, & nisi vos se-
ueritatis, euerfa fidei maiestate dis-
soluere &c. Igitur quum Clemens
medicinæ doctor natione Anglus
vir ornatissimus, ac Græcarum li-
terarum peritissimus, mecum sub-
inde pro sua humanitate de literis
conferret, atque harum occasione
multa de præclarissimi viri Tho-
mæ Mori, quo familiariter dum
yiueret vsus erat, humanitate, pie-
tate, prudentia ac eruditione di-
ceret, meminit quoque subinde
Marg-

Margaretæ Mori filia: cuius in-
genium atque doctrinam mirifi-
cè prædicabat. Vt autem cognos-
cas, inquit, vera esse quæ dico, ad-
feram tibi ex Cypriano locum de
prauatum admodum, quem illa si-
tra exemplaris subsidium, sola in-
genij sui fœlicitate restituit. Erat
autem ea sententiâ, quam supra
posui. Nam pro eo quod ibi legi-
mus, nisi vos seueritatis, nervos se-
ueritatis reponendum esse dice-
bat. Error scribarum inscitia obre-
psit. Susplicandum, scriptum fuisse
in antiquo codice hoc modo, nũos
apiculo supra. n. literam scripto:
Verum quia & hæc distiungula, nã
si, hac ratione contractius pingi
solet, scriba vnum vocabulum in
duas voces dissectuit: nodum con-
nectens plane Gordianum, quem
magni alioqui viri dissoluere hæ-
cenus nequiverunt.
Vt etiã posteri ipsius, pesti sui male
dictis obligarent) Chanaan enim
filius Chã, q fuit pop. Chanaanæus,
F 6 huius

huius maledictionis pōdus tulit:
reiectus nimirum à Deo, & Idolo-
rum cultui deditus, atq; Israëliti-
genti acerrimus atq; infestissimus
hostis. Quare non semel eam gen-
tem dominus excindi imperat. Sic
enim legis: De his autem ciuitati-
bus quæ dabuntur tibi, nullum o-
mnino permittes viuere, sed inter-
ficies in ore gladij: Hethæum vide-
licet & Amorrhæum, & Chanang-
um, Pherezæum & Iebusæum, ne
fortè doceant vos facere cunctas
abominationes, quas ipsi operati
sunt dñs suis. Huc pertinet, quod
Abraham summo studio cauit, ne
Isaac filius eius de filiabus Chan-
anæ acciperet vxorem. Inde
quoq; est illa prophætica exproba-
tio: Pater tuus Amorrhæus, & ma-
ter Cetthæa. Porro Amorrhæus,
filius est Chanaan. Daniel item ad
illos flagitiosos senes: Semen Cha-
naan, inquit, & non Iuda. Pulcher-
rima verò atq; accommodatissima
allegoria hic vsus est auctor, qua
signi-

Eze. 6

Dan. 13

significat neminem oportere petu-
lantius insectari si quid leuiter à
sanctis Patribus erratum sit, sed te-
gere verecundè, quod vtiq; est cā-
didi animi: ne dum nostro inge-
nio plusquam æquum est indulge-
mus, horum auctoritas (quæ vt tar-
ta tecta sit, multum interest) graui-
ter labefactetur.

In aliud euangelium, quod non est
aliud.) Hoc modo legisse videtur
D. Hieronymus, quod è commen-
tarijs, quos in hanc Epistolam con-
scripsit, doceri potest. Trāslati (in-
quit) estis in aliud euangelium, qd
non est aliud. Quaquam Erasmus
in Annotationibus suspicatur Hie-
ronymum legisse, in aliud euange-
lium, quod nō est, nec addidisse ali-
ud. Sic enim ait: Quia omne quod
falsum est, non subsistit: & quod cō-
trarium est, nō est. Vt est illud: Ne
tradas Domine sceptrum tuū his,
qui non sunt. Et alibi: Ea quæ non
erant, vocauit Deus. Certè Tertul-

ilianus quoque Vincentianæ lectioni
adstipulatur. Sic enim scribit lib.
4. contra Marcionem: Miror vos
tam cito transferri ab eo, qui vos
vocauit in gratiam, in aliud euan-
gelium. Et statim: Nam & adiiciēs,
quodd aliud euangelium omnino
non esset, creatoris confirmat id,
quod esse defendit. Græca tamen
exemplaria secus legunt, etiam il-
lud quod Robertus Stephanus no-
bis nunc postremum dedit. Sic e-
nim habet:

Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως με
ταπίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαι
τοῦ ὑμᾶς ἐν χάριτι χριστοῦ εἰς
τὸν ἐναγέλιον. ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλ
λο ἐμὴ πίνεσθαι οἱ ταράσσων
τες ὑμᾶς.

Atque errores venalitios circumfer-
rendo) Allusio est ad circumfo-
raneos istos mercatores, qui qua-
quaersum merces suas vendendas
circum-

circumferunt: quorum isti falsorū
dogmatum nundinatores perfimi-
les sunt, qui vrbes, pagos, vicos ac
domos viduarū (vt Apostolus di-
cit) penetrantes, adulterinam do-
ctrinam suam ceu vendendam ex-
ponunt.

Catholicæque doctrinæ manna re-
uomentes) Ad hunc modum legē-
dum esse censemus, quū omnes ex-
cusi libri, quos hactenus vidi, le-
gant, remouentes. Tacite enim al-
ludit ad Israëliticum populū, qui
cū ex AEgyptia seruitute in va-
stam solitudinem illā imperio Dei
esset eductus, celestis cibi, qui hīs
quotidie dabatur, nausea adfectus
ad ollas carniū quas in Aegypto
reliquerant, suspirabant.

Cū infelix ille Nestorius) Ne-
storius episcopus Constantinopo-
litanus fuit: vir quantumvis natu-
ra eloquens, in scripturis tamen &
veterum lectione, quos prae se for-
titer contemnebat minus exerci-
tatus. Pelagianā hæresin sequutus
est.

est. Hac vero in id summo studio
laboravit, vt Christum Dei filium
ex virgine Maria natum, hominem
duntaxat, nō etiam Deum esse do-
ceret, atq; ideo Mariam *Χρῖστο* το
ἄπο, non autem *θεοῦ τοκοῦ* esse di-
cendam: postea vero sanctæ & in-
culpate vitæ merito Christum ob-
tinuisse, vt dignus haberetur, cui
se diuinitas iungeret. Huius igitur
nefandi erroris veluti peditiuos
excitans cineres, & ex antiquis fa-
uillis nouum volens mouere incē-
dium, iure ab Ecclesia reiectus est:
per strenuum contra hanc suam au-
daciam habent antagonistam D.
Cyrillum Alexandrinum antisti-
tem, qui hanc pestem multis sudor-
ibus profligauit, extinxit. Multa
passim apud Zozomenum in eccle-
siastica historia de huius Nestorii
peruicacia, arrogantia ac tyrannie
de leguntur: vbi inter cetera quæ
que refertur, linguam ipsius qua
multas ac intolerandas in Christi
blasphemias

blasphemias emouuerat, primum
post mortem eius à vermibus fuisse
depastam.

Velut apud Pannonios maiorum
memoria Photinus.) Hic Ga-
lata natione, Episcopus vero Syr-
mitanæ ecclesiæ fuit: vir Græcæ &
Latina lingua disertus. Sabelli ve-
ro ac Pauli Samozateni perfidiam
fouens, qui Christum nudum dun-
taxat hominem non etiam Deum
esse blaterabant, humanæ quæ sci-
entiæ præsidio fretus, concreditum
sibi Christi gregem in suam senten-
tiam pertrahere, & diuersis atque
occultis cuniculis in catholicam
domum irripere tentabat. De hoc
Photino est antiquorum Patrum
sententia, quod multa continentiæ
& ingenij bona vno superbiæ ma-
lo perdiderit.

Sed etiam Apollinaris exemplo.)
Syrus hic fuit, sua ætate omnium
facile doctissimus atque eloquen-
tissimus

tissimus Porphyrij vesanię, quę in
Christianos incredibili petulanti-
debaçchabatur, triginta volumi-
nibus respondit. Deniq; cū Iulianus
Cæsar, fidei Christianę defensor,
interdixisset Christianis disci-
plina Græcorum, ne nihil ageret,
Hebræorum historias vsq; ad Sa-
ulis Regis tempora heroico carmi-
ne conscripsit, in viginti quatuor
tomos iuxta literarum Græcarum
numeri, opus illud (vti ferūt) par-
titus. Cæterum postea ingenij ac-
eloquentiæ fiducia fretus, nouum
ac perniciosum dogma in Ecclesiā
inducere voluit: quod quale fue-
rit, Vincentius noster obiter hic
breuq; iter perstringit.

Fuit & alius Apollinaris (ne quis
fallatur) Hierapolitanus antistes,
quem D. Hieronymus contra Cata-
phrygarum insanas nēnias scripsit,
& M. Antonino sub quo floruit
pro fide Christianorū in signe vo-
lumen obtulisse refert.

Magna

Magna pudicitia.) Tradunt Ori-
genem dum Alexandrię adolescēs
catechistam ageret, castitatis amo-
re seipsum excuissit, quō liberē ci-
traq; pudicitia periculum euange-
licam philosophiam doceret. Quā-
rem tanquam Christianę doctri-
næ cōtrariam post illi obiecit De-
metrius, tunc Alexandrinę eccle-
siæ Episcopus, quem fœlices Orige-
nis successus clanculo mordebant.

Qui primū in ea domo natus est, q̄
est illustrata martyrio.) Filius e-
nim fuit Leonidis martyris, qui
sub Seuero principe omnisfaria cru-
delitate in Christianos sæuiente,
deciso capite, martyrij lauream est
adeptus. Denique & ipsum quoque
etiamnum puerum tanto marty-
rij amore arsisse ferunt, vt vltro q̄-
que ad iudicis tribunalia, vbi mar-
tyres torquebantur, fuisset conuo-
laturus, ni à matre fuisset detētus.
Cū verō ad p̄cipis fiscū patris bo-
na esset relata, tāta rerū familiarū
preme-

premebatur inopia, vt lucubrationes suas interdū diuendere sit coactus-quo haberet, vnde vel tenuiter viuere posset. Cæterum quod Vincentius frequentius hunc ob dominicæ confessionis nomen adfectum fuisse scribit, eius rei meminit Eusebius Ecclesiasticæ historiæ libro sexto: dicens eum in Deciana persecutiōe post toleratas contumelias, minas, carceres, vincula, cetenas, præclarum constantiæ ac fidei suæ testimonium præbuisse. Proinde qd de Origenico ingenio vel doctrina sentien dum sit, vel vnicum D. Hieronymi testimoniū quod hic adscribam, abunde docebit. Igitur in epistola ad Pammachium & Oceanum, cuius principium, Schædulas quas misistis, Vult, inquit, aliquis laudare Origenem. Laudet, vt laudo. Magnus vir ab infantia, & verè martyr is filius. Alexandriæ ecclesiasticam scholam tenuit, succedens eruditissimo viro Clementi presbytero. Voluptates in

tes in tantum fugit, vt zelo Dei, sed non secundum scientiam, ferro truncaret genitalia. Calcauit auaritiā, scripturas memoriter tenuit, & in studio explanationis earum diebus defudauit ac noctibus. Mille & eo amplius tractatus, q̄s in ecclesia locutus est, edidit. Innumerabiles præterea cōmentarios, quos ipse appellauit *τομους*: & quos nunc prætereo, ne videar operum eius indicem texere. Quis nostrū potest tanta legere, quanta ille conscripsit. Hactenus ille.

Cuius scientiæ cū Græci nō crederent, Hebræa quoque elaborata sunt) Mihi hæc lectio non vsquequaq; arridet. Quid si legamus, Cuius scientiæ cū Græci cæderet, Hebræa quoq; elaborata sunt. Id quippe auctor dicere videt, quod quum Origenes ingenij sui magnitudine & indefatigatis studiij laboribus ad Græcarum disciplinarum fasti-

fastigium pertigisset, Hebraicas quoque literas discere voluisse. Tantum, ait Hieronymus, in scripturis diuinis habuit studij, vt etiam Hebræam linguam contra ætatis gentis suæ naturam edisceret. Ceterum si hac nostra diuinatione huius rei scopum non attigimus, quis enim omnia vulnera citra exemplaris subsidium sanare possit? adferat aliquis meliora, & lucrum computabimus: vt si quid hic suppurationis hæreat, persanetur omnino. Nemo mortalium plura.) Si extraret ea epistola, quæ D. Hieronymus ad Paulam Eustochij matrem composcripsit, in qua quicquid ab Origenico ingenio elaboratum est, diligenter contexit, conferens eum M. Varroni, hoc vt omnium doctissimomo, ita πελυργα' φη' quoque non esset cur hac de re turpiter contendere deberemus, vt plerique faciunt, quod de istis rebus differere voluit, quos nesciunt. Sed dicit aliquis, corruptos esse Origenis libros) Hac de re D. Hieronymus

ronymi libet hic proferre sententiam. Sic enim ille in Epistola ad Pamachium & Oceanum: Illud vero quod asserunt à quibusdam hereticis & maliuolis hominibus, libros eius esse violatos, quod ineptum sit, hinc probari potest. Quis prudentior, doctior, eloquentior Eusebio & Didymo assertoribus Origenis inueniri potest? Quorum alter sex voluminibus τῶν ἑκὰς πολλοῦ λόγου, ita enim vt se sensisse confirmat: alter sic eius errores nititur excusare, vt tamen illius esse fateatur: non scriptum negas, sed sensum scribentis edisseres. Aliud est, si quæ ab hereticis addita sunt, Didymus quasi bene dicta defendat. Solus inuentus est Origenes cuius scripta in toto orbe falsantur: & quasi ad Mithridatis literas omnis veritas vno die de voluminibus illius radere. Si vnus violatus est liber, non vniuersa eius opera, quæ diuersis locis & temporibus ædidi, simul corrupti potuerunt. Ipse Origenes in Epistola quæ scribit ad Fabianum. Roma.

Romanae urbis episcopum, pœnitentiam agit, cur talia scripserit & causas temeritatis in Ambrosio refert, quod secreto edita in publicum protulerit, Hęc ille. Verum nemo quis fallatur, Ambrosius de quo hic agit, Alexandrinus erat, vir vtriusque nobilis, ita admodum diues. Hic quoniā Origenis industria a Marcionis errore ad catholicam fidem reuocatus erat, ingenti studio (vnde par erat) ipsum complectebatur. Commentanti enim membranas notarios ac ea que huic rei necessaria erant, abunde suppeditabat, nihil non faciens, quo felix illud ingenium ad scribendum prouocaret. Hunc ergo quum haberet *εργαδιώκτην*, hoc est, operis perfectum exigentem, omne quod ab eo scribebatur, seu proprium is sibi vendicās, amicis passim citra delictum legendum offerebat. Et hoc est quod Origenes supra cōqueritur. Sed & Tertulliani eadē ratio est.

Tertul

Tertullianum scribit Hieronymus presbyterum fuisse prouinciæ Africanae, ciuem vero Carthaginensem. De cuius omnifaria eruditione & ingenij acumine multa sunt in veterum monumentis. D. Cyprianus tanti hunc fecit, tamque habuit charum, vt ne diem quidem sine eius lectione traduceret, solitus notario dicere, Da magistrum, Tertullianum signans. Neque vero minoris hunc D. Hieronymus fecit, qui passim data occasione eius laudes eloquitur. In Epistola ad magnum oratorem: Tertulliano, inquit, quid acutius? quid eruditius? Denique in Apologetico libro, quem aduersus Gentes cōscripsit, cunctam seculi disciplinam contineri dixit. Quod procul dubio verum est: quum vir acris & ardentis ingenij non ferens Gentilium insolentiam atque sauitiam, qua in Christianos ferebantur, omnes in

G

genij

genij sui nervos in horum defen-
sionem intendit: incomparabiles
interim eruditionis ac eloquentiæ
suz opes isthic ostentans. Verum
quod dolendum, hoc tam præcla-
rum doctrinæ lumen, quum mul-
tos ex errorum tenebris ad verā
lucem reuocasset, ipse postea, ne-
scio, quo malo ingenio afflatus, in-
fædos ac pudendos errores prola-
pius est, secutus inprimis Monta-
ni impostoris vecordiam, qui se
Paracletum à patre missum esse sin-
gebat. Denique & Millenariorum,
quos Græci Chiliastas vocant, fa-
uit errori, quibus persuasum erat,
facta communi resurrectione, nos
in hac terra veluti in campis Ely-
sijs suauiter & laute annos mille
victuros. Proinde castitatis tātus
erat amator, vt Cataphrygarum
secutus insaniam, secūdas nuptias
damnaret. Id quod subinde alias,
tum verò ex professo in opere suo
de

de Monogamia facit Gnostici) Tā
superbo titulo hæc hæretica lues
populo se venditabat: ab exacta ni-
mirum rerum omnium (vt ipse vo-
lebant) scientia, quā se habere iā
ctabant. Gnostici enim, cognoscē-
tes siue scientes sunt, *παρὰ τὸ
γνῶσις*. Horum alij Basilidem, alij
Valentinianum principē fuisse vo-
lunt. Sunt qui à Gnosticis Ophita-
rum sectam confictam esse dicant:
quorum hæc erat opinio, vt serpē-
tem illum, cuius impostura primi
parentes decepti sunt, Christum
fuisse dicerent, tanquam scientiæ
boni & mali auctorem. Epiphani-
us horum tam spurca & abominā-
da opera fuisse scribit, vt castis au-
ribus nefas sit ea ingerere.

Et insana illa insanarum mulierū
nouitij dogmatis somnia) De
Priscilla & Maximilla dicit: quæ
G 2 Monta-

Montani ludibria secutæ, quum
essent opulentæ ac nobiles femi-
næ, & propheticum spiritum se ha-
bere mentirentur, inultas ecclesi-
as primum auro, deinde nefandis
dogmatibus corruerunt. Quod
autem insanas dicit, alludit ad va-
tes phanaticos & lymphatos. Scri-
bunt veteres has mulieres cū præ-
ceptore suo Montano suspendio
interisse.

Vt probati manifestentur) Sic Tet-
tullianus: Hæc sunt ingenia de spi-
ritualibus nequitia, merito contem-
plandæ fidei necessaria: vt electi
manifestentur, Vt reprobi detegā-
tur. Deniq; initio libri de præscri-
ptionibus aduersus hæreticos: Cō-
ditio præsentium temporum fra-
tres, inquit, etiam hanc admoni-
tionem prouocat nostram, non o-
portere nos mirari, super hæreses
istas, siue quia sunt: futura enim
præ-

prænuñciabantur: siue quia fidem
quorundam subuertunt: ad hoc e-
nim sunt, vt fides habendo tenta-
tionem, haberet etiam probatio-
nem. Cyprianus item libro tertio
de simplicitate Prælatorum: Opor-
tet hæresis esse, vt probati manife-
sti fiant. Sic probantur fideles, sic
perfidi deteguntur sic & ante Iudicii
diē hic quoq; iā iustorū atq; iniusto-
rum aīe deteguntur, & a frumento
paleę separātur: vt dū corda & mē-
tes nostras veritatis discrimen ex-
aminat, probatorū fides integra,
manifesta luce clarescat.

Statim cernitur frumenrorū gra-
uitas, & leuitas palearum) Allusio
est ad euangelicam sententiā, quæ
est Math. capi. 3. Cuius ventilabrū
in manu sua, & permundabit arcē
suam, &c. Frumenti nomine con-
stantes in fide Christi, palearum
verō, leuiculus & qui omni vento
doctrinæ mouentur, signans. Non
G 3 absimi

absimili phrasi vsus est Tertul. lib.
de fuga in persecutione. Quis est,
inquit, exitus persecutionis, quis
effectus alius, nisi probatio & re-
probatio fidei, qua suos utiq; do-
minus examinavit. Hoc nomen iu-
dicium est persecutio, per quā quis
aut probatus aut reprobatus iudi-
catur. Porro iudicium soli deo co-
petit. Hęc pala illa, quę & nunc do-
minicam aream purgat, ecclesiam
scilicet, confusum acervum fideli-
um euentilans, & discernens fru-
mentum martyrum, & paleas ne-
garorum. Cyprianus quoq; lib. de
singularitate clericorum: Nemo
estimet bonos de ecclesia posse di-
scedere. Triticum non rapit vētus
nec arborem solida radice funda-
tam procella subruit. Inanes paleę
tempestate iactantur, inualidę ar-
bores turbinis incurfione euertū-
tur. Tum alibi: Plantationem non
plantatam a Deo Patre videmus
non frumenti stabilitate solidari-
sed

sed tanquam paleas dissipantis ini-
mici spiritu ventilari.

Qui est vestrum insipientissimus,
diuerfat ad me.) Versionem sep-
tuaginta interpretū sequitur. Sic
enī illi habēt: ὁς ἐσὶν ὑμῶν ὁ ἀφρο-
νέστατος, ἐκκλινάτω πρός με.
Vulgata autem æditio. Quis est
paruulus? declinet ad me. Et mox:
Inopes autem sensu exhortatur di-
cens. LXX.

καὶ τοῖς ἐν δέσει
Φρενῶν. Nos, Et vecordi locu-
ta est. Deinde, aquam dulcem fur-
tim bibite. Hoc modo & D. Am-
brosius legit, lib. de Cain & Abe
primo, cap. 4. Lxx. καὶ ὕδατος

κλοπῆς γλυκεροῦ πίετε Vul-
garis lectio, aquę furtivę dulcio-
res sunt. At ille, inquit, nescit, quō
tērrigenę apud eam pereant. Lxx.

ὁ δὲ οὐκ οἶδεν, ὅτι γηγενῆς
παρ' αὐτῇ ὀλυνται. Nos &

ignorauit, quod ibi sint gigantes.

Esto spiritalis tabernaculi Beseleel. (Alludit ad vetus Iudaice gentis tabernaculum, quod Beseleel diuina sapientia præditus, summo artificio extruxit. Locus est Exodus. 31. cap. Ecce vocaui, inquit, ex nomine Beseleel, filium Uri, filium Hur, de tribu Iuda, & impleui eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia & scientia in omni opere, ad excogitandum quicquid fabre fieri potest ex auro, argento, & ære & marmore & gemmis & diuersitate lignorum. Cæterum spiritalis tabernaculi nomenclatura, Ecclesiæ Christi, cuius illud typus fuit, significat: quā quisquis Doctoris, aut pastoris munere fungitur, in morem illius Beseleelis, omni uenustate atq; elegancia spiritali exposcere debet.

Iniquum est, vt pro germana veritate

tate frumenti, subditicium zizania eligamus errorem.) Tacite ludit ad euangelicam parabolam: vbi Christus zizania inter triticum a diabolo sata esse dicit. Perquam eleganter autem veram atq; Germanam fidem, triticeam vocat: tū quod ea sterilis non sit, sed fructus vberimos ex se producat, spem mirum ac charitatem, tum etiam quod gustu suauis, mirum in modum animum pascat: quod hæreticorum lolium, lappe ac tribuli præstare non possunt. Neque enim (vt Christi verbis vtar) de spinis colligunt ficus, neq; de rubo vindemiant vnam.

mat. 13

Luc. 6.

Et nunc lætetur & excolatur.) Lætare, pro sinum adhibere dicit, qd stercoreare vocant hi, qui de re rustica scribunt. Vtus est ea voce Paladius lib. 1. In lætandis, inquit, arboribus, crates faciemus, inde est

G s

lætata

lætamen, simus qui per agrū spar-
gitur. Dictum verò sic volunt, qd
segetes lætas, hoc est, pingues effi-
ciat.

Quodeuncq; igitur in hac Ecclesia,
Dei agricultura) Hoc modo Pau-
lus populum ad fidem vocatū ap-
pellat in priori ad Corinthios e-
pistola. cap. 3. Dei, inquit, agri-
cultura estis. Inde est quod alibi le-
gimus, Omnis plantatio quam nō
plantavit pater meus cœlestis, era-
dicabitur. Deus enim pater, quem
admodum Christus apud Ioānem
dicit, agricola est. Populum enim
suum tanquam agrum colit, irri-
gans misericordiæ suæ imbre, &
peccatorum ac malorum affectio-
num spinas euellens, aperiens cor
nostrum tanquā aratro diuini ser-
monis, plantans semina precepto-
rum, & fructum pietatis expec-
tans.

Ab Ecclesiæ penetralibus, quæ est
templum

templum Dei, penitus extraneas)
Dictum enim prophanum volunt
tanquam à porro & phano, hoc est
longe à phano. Quod euidenter
poëta expressit,

Procul ô procul este prophani
Conclamat vates, totoq; absistite
luco.

Deniq; & D. Cyprianus in episto-
lis: Quisquis, inquit, Ecclesiæ non
tenet vnitatem, prophanus est, ali-
enus est, foris est. Cæterum quod
hic per καὶ νοφωίας, id est, no-
uitates vocum, sententias ac dog-
mata noua significari scribit, hoc
ipsum & D. Basilius ait: vocum no-
uitates, nouas quasdā & nuper in-
uentas doctrinas, atq; à verò alie-
nas appellans.

Quis ante crudelissimum Nouatia-
num) Crudelem hunc ideo dicit:
quod in peccatū prolapsus & ad ec-
clesiā

clesiam lachrymis, gemitu & dolore
pulsantibus (vt D. Cypriani ver-
bis vtar) diuinæ pietatis, & lenita-
tis paternæ solatia & subsidia clau-
dit: nec ad fouenda vulnera admit-
tit vulneratos, sed sine spe pacis &
communicationis relictos ad lu-
porum rapinam, & diaboli prædā
proiciat. Denique in ea epistola,
quam, contra huius insanos erro-
res conscripsit: Ecce obortus est,
ait, alius hostis, & ipsius paternæ
pietatis aduersarius, hereticus No-
uatianus, qui non tantum (vt in e-
uangelio significatum est) sicut sa-
cerdos vel Leuites iacentem vul-
neratum præteriret, sed ingenio-
sa & noua crudelitate sauciatum
potius occideret. Aduersus hunc itē
Nouatianū pulcherrimos illos ac
longē vtilissimos de Pœnitentia
libros scripsit D. Antistes Ambro-
sius, in quibus Tyrannicū ac pror-
sus sanguinariū huius dogma scri-
pturā

auctoritate grauiter præ-
mit. Nam quum eos libros ad anti-
quorum exemplarium collationē
recognosceremus, codicem & emē-
datum & venerandæ antiquitatis
nacti sumus, qui hunc titulum præ-
ferret: Ambrosij libri de pœniten-
tia contra Nouatianos. Quod id-
circo scribendū hic duximus, quia
excusi libri secus habeant. Hos ve-
rō libros propediem aspirante nu-
mine, dabimus tibi lector, à mul-
tis & crassis erroribus, vindicatos
postquam id quod iamdudum par-
turibus, ad vmbilicum perduxer-
imus.

Quicquid verō, quamuis ille san-
ctus & doctus, quamuis episcopus,
quamuis Cōfessor & Martyr, &c.)
Eadem fere Tertullianus lib. de
præscriptionibus aduersus hæreti-
cos: Quid ergo, inquit, si episcopus
si diaconus, si vidua, si virgo, si do-
ctor, si etiam Martyr lapsus à regu-
la sue-

la fuerit, ideo hæreses veritatem videbuntur obtinere: Ex personis probamus fidem, an ex fide personas:

Furandæ veritatis patuerit occasio.) Tacite alludere videtur ad id quod dominus ait apud Ioannem: Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Et eodem loco: Quotquot venerunt, fures sunt & latrones. Furantur enim hæretici veritatem, & scripturæ diuinæ ostium violenter effringūt, dum ad suam sententiam commodūque verba sacræ legis detorquent, & veluti in ius suum transcribūt. Sic paulo post quoq; Ad defensionem sui, sacrę legis verba furari. Tertio doctores, qui nunc Tractatores appellantur) In, discriminatim ponit Doctores, Tractatores, Magistros, Prophetas: horum enim munus erat diuinas literas populo enarra-

re, Nā

re. Nam quod Prophetæ in nouo testamento appellentur, non solū in qui futura vaticinantur, sed etiā qui sacram scripturam interpretantur, Paulus non semel docet. Ephe sijs enim scribens: Et ipse, inquit, dedit quosdam quidem Apostolos quosdam autem Prophetas, alios autem Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consumptionem Sanctorum, in ædificationem corporis Christi. Hic Prophetarum nomine veteres scriptores eos intelligi debere dicūt, qui antiquorum prophetarum ænimata & ea quæ obscurius ab ijs dicta sunt, in lucem proferunt. Idipsum quoque Paulus ostendit in priore ad Corinthios Epistola, cap. 12. Alibi quoq; euidentius: Spiritus Prophetarum Prophetis subiectus est. Et in Apostolicis actis. Erant in Ecclesia prophete & docto-

doctores. Caterum quos Aposto-
lus ad Ephesios scribens quinto lo-
co ponit Doctores, hos Vincenti-
us toto hoc opere suo magistros
vocat, quemadmodum & D. Hiero-
nymus in comentarijs huius
epistolæ, hunc locum e-
narrans. Græce est,
τοὺς διδασκάλους

FINIS.

Apud Hæredes
Arnoldi Birck-
manni. Anno,
1554.

Annus Francicus
Anno Domini
1881

